อยู่เรือนไทย

สมใจ นิ่มเล็ก

บทนำ

การอยู่เรือนไทยในที่นี้หมายถึงการอยู่อาศัยในเรือนไทยภาคกลาง และเป็นการอยู่อาศัยเป็นประจำ มิใช่เป็นการเข้าอยู่อาศัยชนิดชั่วคราว ดังเช่นการพักอาศัยในกุฏิที่เป็นแบบเรือนไทยในช่วงการบวชของภิกษุในพระพุทธศาสนา การพักผ่อนชั่วระยะในกรณีที่เรือนไทยเป็นเรือนรับรองพักผ่อน หรือพักเป็นครั้งเป็นคราวขณะที่ไปเยี่ยมญาติซึ่งอยู่อาศัยในเรือนไทยตามชนบท รวมทั้งผู้ที่เริ่มเข้าอยู่อาศัยเป็นประจำในเรือนที่สร้างขึ้นใหม่อย่างถูกหลักประเพณี หรือรวมทั้งเรือนที่มีรูปทรงเป็นเรือนไทย แต่ภายในเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน การที่ต้องแยกผู้พักอาศัยประเภทดังกล่าวก็เพราะผู้พักอาศัยดังกล่าวสัมผัสเรือนไทยชั่วครั้งชั่วคราว พักในลักษณะฉาบฉวยหรือจะอยู่ประจำก็จริงแต่เรือนนั้นก็เป็นเรือนสมัยใหม่ ดังนั้นจึงไม่ทราบถึงเอกลักษณ์ความเป็นเรือนไทย รวมทั้งไม่ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยเป็นประจำ

ผู้ที่อยู่อาศัยเป็นประจำเท่านั้นที่จะได้สัมผัสถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นผลกระทบ เมื่อมีปัญหาผู้อยู่อาศัยก็จะแก้ปัญหานั้น ถ้าผู้แก้มีความรัก มีความรู้เกี่ยวกับสถาปัตยกรรม การแก้ปัญหาก็จะไม่เป็นการทำลายความเป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรม ถ้าแก้ปัญหาด้วยความมักง่าย เพียงแต่ให้ปัญหานั้นผ่านพ้นไปโดยไม่รู้ถึงคุณค่าก็จะเป็นการทำลายสถาปัตยกรรมไป

ดังนั้นข้อเขียนเรื่องการอยู่เรือนไทยนี้จะเป็นการแยกแยะถึงปัญหา รวมทั้งการแก้ปัญหาทั้งที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง เพื่อจะได้เป็นแนวทางสำหรับผู้อยู่อาศัยที่กำลังจะประสบในโอกาสข้างหน้าต่อไป

ลักษณะของเรือนไทย

ลักษณะของเรือนไทยที่เด่นชัดและแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์นั้นมีอยู่หลายลักษณะดังต่อไปนี้

ใต้ถุนสูง

ความหมายของคำว่าใต้ถุนสูงก็คือที่ว่างส่วนใต้พื้นของตัวเรือนโดยไม่มีการกั้นฝา ใต้ถุนสูงเกิดจากการยกพื้นเรือน พื้นระเบียง และพื้นชานให้สูงจากพื้นดิน ความสูงของใต้ถุนนี้

จะสูงมากบ้างน้อยบ้างสุดแล้วแต่สัดส่วนของตัวเรือน และเกี่ยวกับการลดพื้นของระเบียงหรือชานด้วย นอกจากนี้ยังเกิดจากสภาพภูมิประเทศที่เกี่ยวกับระดับน้ำอีกด้วย ลักษณะใต้ถุนสูงนี้มีประโยชน์นานัปการคือ

ลมพัดผ่าน ทำให้มีอากาศถ่ายเท ไม่อับชื้น

การลดพื้น ทำให้พื้นเป็นที่นั่งห้อยเท้า การก่อสร้างตรงที่ลดพื้นทำให้ลมพัดผ่านจากบนเรือนไปยังใต้ถุน และจากใต้ถุนขึ้นไปยังบนเรือนได้ พร้อมทั้งยังมองลอดผ่านลงไปยังใต้ถุนได้

ความปลอดภัย ความสูงของพื้นเรือนทำให้ปลอดภัยจากคนร้ายและสัตว์

ป้องกันน้ำท่วม บางท้องถิ่นในภาคกลางจะมีน้ำท่วมเป็นประจำ หรือบางท้องถิ่นน้ำจะท่วมเป็นช่วงระยะ เช่น หน้าฝน น้ำเหนือบ่า หรือน้ำทะเลหนุน เมื่อยกพื้นสูงเสียแล้ว ปัญหาน้ำท่วมพื้นเรือนก็จะหมดไป

ที่ว่างใต้ถุน เมื่อใต้ถุนสูงก็จะเกิดที่ว่างใช้เป็นที่เก็บสัมภาระในการประกอบอาชีพ ประกอบอุตสาหกรรมในครัวเรือน หรือเป็นที่พักผ่อนต้อนรับแขกหรือเพื่อนบ้านในบางโอกาส

ชานกว้าง

ตามพื้นฐานนิสัยของคนไทย ต้องการอยู่ใกล้ธรรมชาติ ดังนั้นเรือนไทยแต่ละหลังจึงต้องมีชานเพื่อจะได้รับลม แสงแดด ตั้งกระถางปลูกต้นไม้ ปลูกบัว ปลูกบอน ตากผลิตผลทางเกษตรและเครื่องใช้ในครัวเรือน ทั้งยังเป็นที่พักผ่อนและจัดงานพิธีต่าง ๆ นอกจากนั้นยังใช้ชานเป็นส่วนเชื่อมของเรือนแต่ละหลัง ในกรณีที่เกิดเรือนขยายขึ้น

หลังคาทรงสูง

เนื่องจากคุณสมบัติของวัสดุมุงหลังคาเรือนไทยภาคกลางส่วนใหญ่ใช้จากและกระเบื้องดินเผาแผ่นเล็ก ๆ ทำให้ความลาดของมุมหลังคามีความลาดน้อย หรืออีกนัยหนึ่งก็คือมีความชันมาก ทรงของหลังคาจึงมีความสูงมากกว่าใช้วัสดุอื่นมุง ดังนั้นจึงทำให้เกิดลักษณะเด่นชัดของเรือนไทยประการหนึ่ง

รูปทรง

เรือนไทยมีลักษณะการปลูกสร้างที่เกี่ยวกับรูปทรงเป็นพิเศษ ไม่เหมือนกับการปลูกสร้างเรือนโดยทั่วไป จะเป็นด้วยในสมัยโบราณยังไม่มีเครื่องไม้เครื่องมือ เครื่องทุ่นแรงอย่างทันสมัยเหมือนในปัจจุบัน หรือจะเป็นด้วยความเข้าใจความงามในรูปทรง รวมทั้งความเข้าใจถึงระบบโครงสร้างที่ให้คุณสมบัติในด้านการทรงตัว ทำให้รูปทรง การประกอบฝากับตัวเรือน มีลักษณะลิ่ม หรือสอบเข้าทั้งสี่ด้าน ซึ่งเป็นรูปทรงที่เอนลิ่มเข้าหาแกนโน้มถ่วง จึงเป็นผลทำให้เกิดเอกลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่ง

การอยู่เรือนไทยอย่างประจำนอกจากจะภูมิใจในเอกลักษณ์ของเรือน ความหวงแหนสมบัติอันล้ำค่าแล้ว ผู้อยู่อาศัยยังประสบปัญหาในการอยู่อาศัยประจำวัน ปัญหาในการดูแลรักษา การซ่อมแซม ดังนั้นจึงขอบ่งชี้ปัญหาวิธีแก้ไข เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการอยู่อาศัยต่อไป

สภาพแวดล้อม

ปรากฏการณ์ตามธรรมชาติสภาพแวดล้อมเป็นตัวกระทบที่สำคัญประการแรกที่ทำให้สถาปัตยกรรมแปรเปลี่ยนเสื่อมโทรม อันนอกเหนือจากผลกระทบจากมนุษย์และสัตว์

ดิน สภาพดินในภาคกลางตามธรรมชาติเป็นดินอ่อน รับน้ำหนักได้น้อย มีความชุ่มชื้นมาก และตลอดเวลาการปลูกสร้างเรือนไทยในเริ่มแรกก็ต้องแก้ปัญหาในเรื่องฐานรากมาแล้วและก็ประสบผลสำเร็จมาแล้วด้วย ดังฐานรากประเภทต่าง ๆ เช่น เข็มไม้ แระ วัว และกงพัดเป็นต้น แต่ตามลักษณะของเรือนที่มีพื้นที่ของชานถึง 40% ของพื้นเรือนทั้งหมด ชานนี้เป็นพื้นที่ ๆ รองรับน้ำฝนตลอดเวลา ทำให้พื้นดินตรงใต้ชานแฉะมีน้ำขัง รวมทั้งกระจายความชื้นไปยังบริเวณใกล้เคียง การมีน้ำขังดินมีความชื้นมากจึงเป็นผลต่อโครงสร้างหรือองค์ประกอบของเรือนซึ่งเป็นไม้ เช่น เสา ตอม่อ พื้นรองรับบันไดส่วนล่าง

ลม ตามลักษณะของเรือนไทยมีฝาที่เจาะให้เป็นช่องว่างเพื่อลมจะได้พัดผ่านน้อย ในหนึ่งช่วงเสาจะมีเพียงหนึ่งหน้าต่าง ฝาด้านในของเรือนส่วนมากจะเปิดโล่ง 1 ช่วงเสาตรงส่วนหัวหรือท้ายของเรือนแล้วเจาะประตูทางเข้าตรงฝาประจันห้อง หรือไม่ก็เจาะประตูที่ฝาด้านในตรงห้องกลาง พื้นที่ภายในเรือนก็จะโล่งทั้ง 3 ช่วงเสา ดังนั้นกรณีลมพัดตามปกติทางด้านความยาวหรือด้านหน้าต่าง ถ้าไม่มีการเปิดหน้าต่างหรือประตู ลมจะไม่มีการพัดผ่านเข้าไปในตัวเรือนเลย ภายในตัวเรือนจะร้อนอบอ้าว ถ้ามีการเปิดหน้าต่างหรือประตูจะมีลมผ่านบ้างแต่มีจำนวนน้อยมาก เพราะทางเข้ามีเพียงหน้าต่าง 3 บาน ห้องโถงลมจะเข้ามากกว่าห้องนอน ถ้าเป็นเรือนชนิดไม่มีห้องโถง มีประตูเพียงประตูเดียว ลมยิ่งผ่านเข้าน้อยมาก ผู้อยู่อาศัยในเรือนไทยโดยลักษณะทั่วไปแล้ว เมื่อค่ำมืดแล้วจะปิดหน้าต่างหมดทุกบาน จะได้ลมก็เฉพาะที่พัดเข้าทางชานผ่านระเบียง แต่เมื่อเวลานอนก็จะปิดประตูอีกเป็นอันว่าลมจะไม่มีการพัดผ่านเข้าในตัวเรือนเลย ซ้ำการหลับนอนของคนไทยยังต้องกางมุ้งเพื่อป้องกันยุง แมลง มุ้งก็เป็นสิ่งที่บังลมเพิ่มขึ้น

คนไทยที่อยู่อาศัยในเรือนไทยได้ก็เพราะความมีสันโดษ รักหวงแหนและภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมนั่นเอง

ฝน จากจำนวนน้ำฝนเฉลี่ยในภาคกลางของสถานีตรวจอากาศกรุงเทพฯ ในแต่ละเดือนมีดังนี้

มกราคม	8.9	ม.ม.
กุมภาพันธ์	25.2	ม.ม.
มีนาคม	34.4	ม.ม.
เมษายน	89.0	ม.ม.
พฤษภาคม	166.3	ม.ม.
มิถุนายน	168.1	ม.ม.
กรกฎาคม	179.4	ม.ม.
สิงหาคม	176.8	ม.ม.
กันยายน	304.7	ม.ม.
ตุลาคม	253.1	ม.ม.
พฤศจิกายน	56.9	ม.ม.
ธันวาคม	7.1	ม.ม.

จากจำนวนน้ำฝนเฉลี่ย จะเห็นได้ว่าฝนจะมากจนเรียกได้ว่าฝนชุก ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมจำนวนถึง 6 เดือน ดังนั้นจึงเป็นผลกระทบต่อมนุษย์ทั้งร่างกายและที่พักอาศัย โดยเฉพาะเรือนไทยที่มีชานถึง 40% ของพื้นเรือนอย่างหนึ่ง และอีกอย่างหนึ่งคือ เครื่องมุงของเรือนไทยที่มีคุณสมบัติไม่คงทน เช่น จากหรือกระเบื้องดินเผาที่มีลักษณะเป็นแผ่นเล็ก ๆ ง่ายต่อการบุบสลายและมีจุดอ่อนในลักษณะการมุง ฝนจึงเป็นปัญหากับเรือนไทยมากพอสมควร

แสงสว่าง สำหรับเรือนไทยแล้ว เรื่องแสงสว่างก็เป็นปัญหามากเหมือนกัน เนื่องมาจากลักษณะของรูปทรงและโครงสร้างบังคับทำให้แสงสว่างจากภายนอกสาดส่องเข้ายังภายในน้อย ถึงแม้จะมีชานกว้าง แต่ตัวเรือนจะมีเพียงช่องหน้าต่างและประตูที่แคบ ๆ หรือช่องว่างระหว่างขอบของหน้าจั่วกับเครื่องมุงเท่านั้นที่พอให้แสงผ่านได้ เวลากลางวันถ้าไม่เปิดหน้าต่างภายในเรือนจะมืดราวกลางคืน ผู้อยู่อาศัยบางรายจึงทำการถอดลูกประกนหรือลูกฟักของฝาออกเป็นบางส่วน แล้วเอากระจกที่มีความหนาพอกับร่องของลูกตั้งและลูกนอนใส่แทนเข้าไป ก็เป็นการแก้ปัญหาเรื่องความมืดไปได้บ้าง

โครงสร้าง

โครงสร้างเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของอาคาร ดังนั้นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากโครงสร้างจึงกระทบกระเทือนต่อสภาวะของอาคารเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรือนไทยโครงสร้างทั้งหมดทำด้วยไม้ แม้จะเป็นไม้เนื้อแข็ง เช่น เต็ง รัง ตะแบก ซึ่งมีคุณสมบัติคงทนมากกว่าไม้ชนิดอื่นอยู่แล้วก็ตาม แต่เรือนไทยที่มีอายุอยู่ถึงปัจจุบันสภาพของไม้ย่อมเสื่อมตามอายุ ดังนั้นโครงสร้างชิ้นใดเสื่อมสภาพจะเป็นด้วยอายุของโครงสร้างเอง จากภัยธรรมชาติ สัตว์ แมลง ผู้อยู่อาศัยสมควรต้องดูแลซ่อมแซมทันทีและต้องถูกหลักถูกวิธีด้วย

หลังคา

หลังคาของเรือนเป็นส่วนที่ต้องสัมผัสกับธรรมชาติตลอดเวลา ตลอดทุกฤดูกาล ทั้งฝน แดด น้ำค้าง ถ้าเครื่องมุงเป็นกระเบื้องดินเผา ปัญหาที่เกิดจากภัยธรรมชาติจะมีน้อย นอกจากจะเกิดจากสภาพของกระเบื้องเอง เช่น

เผาไม่ดีพอก็จะเกิดสีกกร่อนเร็วกว่าปกติ หรือเกิดจากการแตก หัก งอ ขอของกระเบื้องหัก ทำให้กระเบื้องไม่อยู่ในสภาพเดิม เกิดช่องว่างระหว่างแผ่นทำให้ฝนรั่ว ทำลายโครงสร้างทรัพย์สินภายในเรือน ลักษณะของทรงหลังคาที่มีความชันมาก น้ำหนักของกระเบื้องที่ซ้อนกันจะถ่ายลงที่โครงสร้าง เช่น ระแนง กลอน น้อยมาก แต่จะถ่ายลงสู่กระเบื้องด้วยกันมากกว่า เมื่อมีน้ำหนักมากกระเบื้องแถวล่าง ๆ จะรับน้ำหนักไม่ไหว ขอของกระเบื้องจะหักทำให้กระเบื้องหลุดจากระแนง ปัญหาจากกระเบื้องนี้ไม่มีวิธีแก้ที่ดีได้ เนื่องจากทรงของหลังคาเรือนไทยบังคับอยู่

สำหรับเครื่องมุงที่เป็นจากนั้น ความคงทนจะมีน้อยกว่ากระเบื้อง นอกจากคุณสมบัติของจากซึ่งมีอายุไม่ยืนยาวแล้ว แหล่งหรือสถานที่ปลูกต้นจาก ก็เป็นปัจจัยของความคงทนด้วย เช่น ถ้าต้นจากนั้นปลูกอยู่ในเขตน้ำจืดหรือท้องที่ ๆ มีทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม ความคงทนจะมีน้อยกว่าจากที่ปลูกอยู่ในท้องที่ ๆ มีน้ำเค็มตลอดปี เพราะจากน้ำเค็มจะป้องกันการทำลายจากแมลงที่ชื่อว่าขมวนได้เป็นอย่างดี

ความคงทนของจากนอกจากจะขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของจากแล้ว ในการประกอบให้เป็นตับจากวัสดุที่ใช้เย็บและตับจากที่ทำจากไม้ไผ่ก็เป็นส่วนสำคัญเกี่ยวกับความคงทนด้วย การเรียงใบจากนั้น ต้องซ้อนกันอย่างน้อย 2 ชั้น และในแต่ละใบต้องให้เหลื่อมกันครึ่งใบ วัสดุที่ใช้เย็บให้จากติดกับตับนั้นต้องเป็นหวายที่เกรียกได้ขนาดพอดี ไม่บางนัก และที่สำคัญก็คือจะต้องแช่น้ำจนอ่อนนุ่มก่อนเย็บ สำหรับตับจากนั้นต้องเป็นไม้ไผ่รวกที่แก่จัด ลำต้นตรงและเมื่อผ่าแบ่งให้ได้ขนาดที่พอเหมาะแล้วต้องนำไปแช่น้ำหลาย ๆ วัน เพื่อจะได้ทำลายมอดที่มีอยู่แล้ว และการแช่น้ำจนได้ที่จะเป็นการป้องกันมอดที่จะมาทำลายในภายหลังได้ด้วย

การมุงจากกับกลอนที่เรียกว่ากลอนเจาะของเรือนไทยนั้น ระยะของรูกลอนที่เจาะจะต้องไม่ห่างกันมาก คือ เมื่อมุงแล้วจะมองเห็นเส้นของหวายเพียงเล็กน้อย เรียกว่าจากมีความถี่พอดี การซ้อนของจากจะมีมากทำให้ความหนาของส่วนที่เป็นจากจะมากตามไปด้วย ระยะเวลาการผุกร่อนจะยืดยาวออกไป

วัสดุที่ผูกมัดจากกับกลอนที่เรียกว่าตอกนั้นก็มีความสำคัญ ในภาคกลางส่วนมากจะใช้ตอกที่ทำจากไม้ลำมะลอก ไม้ลำมะลอกนี้เป็นไม้ไผ่ที่หาง่าย ปล้องยาวพอที่จะใช้ไม้เพียงปล้องเดียวทำ ไม้ไผ่ชนิดนี้เนื้อเหนียวสามารถบิดหรือขมวดได้แน่นเวลาผูกโดยไม่ขาด และเมื่อเวลายังสดอยู่ง่ายต่อการจักให้เป็นเส้นเล็ก ๆ บาง ๆ ตอกหนึ่งอันจะมีความหนาประมาณไม่เกิน 2 ม.ม. ตลอดความยาวนอกจากตอนหัวตอกจะผ่าให้เป็นสองเส้น เพื่อให้มีความอ่อน

ด้วยสะดวกต่อการบิด ตรงหัวตอกที่ต้องมีความแหลมนั้น ต้องตัดทแยงมุมด้านหนึ่งแล้วตัดทแยงอีกด้านหนึ่งเพียงเล็กน้อย เพราะถ้าตัดเพียงด้านเดียวจะแหลมและมีความบาง เวลาจะแทงจากจะหักงอไม่สามารถแทงผ่านจากได้ ที่ต้องตัดทแยงอีกด้านหนึ่งเพียงเล็กน้อย ปลายของตอกจะเกิดความแข็ง สามารถแทงทะลุจากและรูของกลอนได้เป็นอย่างดี ตอกนี้ก่อนนำไปใช้จะต้องแช่น้ำประมาณหนึ่งคืนโดยไม่ให้หัวของตอกจมน้ำ การแช่จะทำให้ตอกนิ่ม บิดในขณะมุงได้สะดวก ไม่ขาด และโดยเฉพาะไม่เจ็บมือ การที่แช่โดยไม่ให้หัวตอกจมน้ำก็เพื่อไม่ให้หัวตอกอ่อนในขณะแทงจากนั่นเอง

ตอกที่ดีจะทำให้การมุงมีความคงทนแล้ว วิธีการผูกมัดของตอกกับจากและกลอนนั้นก็สามารถทำให้การผูกมัดแน่นมีความคงทนด้วย การมัดจากกับกลอนด้วยตอกจะต้องใช้มือหนึ่งบีบตอกทั้งสองเส้นที่ร้อยแล้วให้แน่น อีกมือหนึ่งจะบิดตอกนั้นจนเป็นเกลียวแน่น แล้วจึงหมุนให้เป็นปม หางของตอกจะต้องเสียบเก็บกับช่องซ้อนของจาก หรือเสียบกับตะเข็บของหวายก็ได้ ถ้าบิดแล้วไม่เสียบปลายตอก ตอกจะคลายออกจากก็จะหลุดออกจากกลอน

วัสดุที่ใช้ผูกมัดนอกจากที่ใช้ตอกที่ทำจากไม้ไผ่ลำมะลอกแล้ว ในปัจจุบันยังใช้วัสดุที่ทำมาจากเถาวัลย์ และทำจากหวายชนิดที่เรียกว่าหวายลิงอีกด้วย แต่เนื่องจากวัสดุดังกล่าวบางขณะขาดแคลน ผู้ผลิตจึงหันมาใช้ก้านของใบจากอ่อนที่นำเอาใบจากไปใช้เป็นอุปกรณ์การมวนยาสูบของผู้สูบยาโดยทั่วไปที่ไม่สูบบุหรี่ของกรมสรรพสามิต ดังนั้นผู้ผลิตจากเป็นวัสดุมุงหลังคา ใบจากสำหรับมวนยาสูบ ใบและทางสำหรับทำฝาบ้านแล้ว ยังใช้ก้านของใบจากอ่อนเป็นวัสดุผูกมัดอีก ประชาชนที่มีกรรมสิทธิ์ในพื้นดินที่มีพื้นที่เป็นป่าชายเลนจึงนิยมปลูกต้นจาก โดยเริ่มแรกก็จะปลูกเพียงเล็กน้อยและปลูกเป็นกอห่าง ๆ กัน ชั่วเวลาไม่นานจากนั้นจะขยายพันธุ์อย่างรวดเร็วจนเต็มพื้นที่ จากหนึ่งกอจะใช้ประโยชน์ได้หมดทั้งใบอ่อน ใบเพสลาด ใบแก่ ก้านใบ ทางจาก รวมทั้งผลของจากด้วย

ปัญหาของหลังคาจากที่เกิดจากควันไฟนั้นมักจะเกิดกับหลังคาเรือนครัว เรือนครัวโดยทั่วไปนั้นจั่วมักจะเป็นจั่วโปร่ง ไม่ว่าแผงจั่วจะทำด้วยใบจาก แผงจั่วไม้จริงแบบจั่วพระอาทิตย์ หรือจั่วแบบตอนล่างเป็นลูกฟัก 1 ถึง 2 แถว ส่วนตอนบนเป็นลูกนอนเว้นช่อง การเว้นช่องหรือโปร่งนี้ก็เพื่อให้ควันไฟพัดออก การอยู่อาศัยแบบไทยหรือแบบชาวชนบทนั้น การหุงหาอาหารมักจะใช้เตาฟืน การใช้ฟืนจะมีควันไฟมาก โดยเฉพาะไม้ฟืนบางชนิด ควันไฟเมื่อลอยขึ้นบนก็จะจับตามจากที่มุงหลังคา ทำให้เกิดปฏิกิริยากับจาก เพราะควันไฟมีความเค็ม ความเค็มนี้จะทำลายจาก ตอก ให้ผุเปื่อย ในขั้น

แรกตอกจะขาดก่อน ต้องคอยซ่อมตลอดเวลา ในอันดับต่อไปหวายที่เย็บและจากเองก็จะผุเปื่อย

ในการซ่อมแซมหลังคาจากของเรือนครัวนั้น จะมีความยากและลำบากมาก เพราะส่วนที่ชำรุดจะเป็นตอนใกล้ ๆ กับอกไก่ ตอนบนเหนืออกไก่นั้นถ้ามีการหลบด้วยจากหลบก็จะง่ายต่อการซ่อม ถ้าหลบนั้นเป็นกระเบื้องดินเผา การที่จะสอดจากเข้าไปใต้กระเบื้องนั้นยากมาก นิ้วมือที่จับจากสอดนั้นจมูกเล็บจะฉีกเป็นแผล ควันไฟที่อยู่กับจากซึ่งมีความเค็มดังกล่าวแล้วนั้นจะเข้าไปในแผลทำให้เกิดความแสบเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นบริเวณใต้อกไก่ ซึ่งมีลักษณะแคบทำให้เกิดความร้อน เมื่อเหงื่อซึ่งผสมกับขี้เขม่าของควันไฟจะไหลเข้าตา ทำให้เกิดการแสบตาอย่างรุนแรง

โครงสร้างของหลังคาเรือนไทยนั้น หมายถึงระยะตั้งแต่อกไก่ลงมาจนถึงขื่อ หรือถึงปลายจันทันของหลังคาระเบียง หรือถึงปลายเชิงกลอนของหลังคากันสาด โครงสร้างทุกชิ้น เช่น อกไก่ ดั้ง จันทัน แปลาน แป่หัวเสา กลอน ระแนง เต้า และเชิงกลอนนั้น ถ้าเป็นโครงสร้างที่อยู่ใต้หลังคาไม่ถูกแดด ถูกฝน ความทนทานก็จะมีมาก โครงสร้างประเภทดังกล่าวได้แก่ ดั้ง ขื่อ จันทัน กลอน และระแนง สำหรับอกไก่ แปลาน แป่หัวเสา ส่วนที่ยื่นพ้นหลังคาจะถูกแดดถูกฝนตลอดเวลาทำให้เกิดการผุกร่อน ยิ่งนานเข้าปลายของโครงสร้างชนิดดังกล่าวก็จะคอดจนขาด ส่วนปลายเต้าที่ทำเป็นเดือยเพื่อยึดเชิงกลอนจะผุกร่อนด้วย โดยเฉพาะส่วนล่างของตัวเชิงกลอนจะผุกร่อนมากกว่าส่วนอื่น เดือยที่ปลายเต้าจะผุจนส่วนที่เป็นเดือยหมด ลูกสลักที่ใส่ตัวเดือยเพื่อยึดเชิงกลอนก็จะหลุด ถ้าเกิดกรณีเช่นนี้กับเดือยที่เต้าทุกตัว เชิงกลอนนั้นก็จะทรงตัวอยู่ไม่ได้

วิธีป้องกันการผุกร่อนที่ปลายอกไก่ แปลาน แปหัวเสานั้นมีวิธีป้องกันมาตั้งแต่สมัยก่อนแล้ว ช่างโบราณใช้สังกะสีตะกั่วทำเป็นปลอกสวมที่ปลาย ในสมัยปัจจุบันอาจใช้แผ่นทองเหลือง แผ่นทองแดงทำแทน เมื่อทองแดง ทองเหลืองเก่าสีของมันจะคล้ายสีของไม้ ทำให้ไม่มีความแตกต่างในวัสดุมากนัก

แผงหน้าจั่วของเรือนไทยก็ถือว่าเป็นโครงสร้างด้วย เนื่องจากจันทันตัวหัวท้ายของเรือนจะประกอบอยู่กับแผงจั่ว แผงจั่วแบบจั่วหน้าพรหมหรือจั่วลูกฟัก ซึ่งจะมีลูกฟักทั้งจั่วหรือจะมีลูกฟักเพียง 1 หรือ 2 แถว ส่วนตอนบนโปร่งแบบแนวนอนหรือโปร่งแบบจั่วพระอาทิตย์ก็ตามที จุดอ่อนของโครงสร้างหรือการประกอบเป็นแผงจั่วจะอยู่ตรงรางของลูกนอนด้านบนที่สำหรับใส่ลูกฟัก ตอนเริ่มสร้างลูกฟักกับลูกนอนจะแนบสนิท แต่เมื่อเรือนมีอายุมากขึ้น แดดและฝนจะทำให้รางที่ใส่ลูกฟักกร่อนและกว้างขึ้น ส่วนลูกฟักก็จะมีความหนาน้อยลง ทำให้ลูกนอนกับลูกฟักไม่แน่นสนิท ทำให้ฝนชัด

ลอดผ่านเข้าไปภายในเรือนได้ ทำความเสียหายให้กับสิ่งของและยังทำให้ขื่อหัวท้ายที่เรียกว่าขื่อเพล่ รวมทั้งกลอน ดั้ง ผุเสียหายด้วย

การแก้ปัญหาที่แผงหน้าจั่วนี้ ผู้อยู่อาศัยโดยทั่วไปจะแก้ปัญหาเองและแก้แบบขอไปที การแก้จะแก้โดยเอาสังกะสีตีทับลงไปบนแผงหน้าจั่ว นับเป็นการแก้ปัญหาได้แน่นอน แต่ก็เป็นการทำลายแบบอย่างสถาปัตยกรรม เพราะเราจะไม่สามารถมองเห็นแบบอย่างและความงามของหน้าจั่วได้เลย วิธีที่ควรทำคือใช้พุตตี้หรือกาวอีพอกซี่อัดตรงที่ฝนผ่านได้ วิธีนี้เป็นวิธีที่แก้ปัญหาได้ดีกว่าและถูกต้องด้วย

องค์ประกอบของหลังคา เช่น บั๊นลมแบบมีตัวเหงา และบั๊นลมแบบหางปลานั้น การประกอบบั๊นลมในหนึ่งแบบไม่สามารถใช้ไม้เพียงแผ่นเดียวได้ ในซีกหนึ่งของบั๊นลมแบบตัวเหงาจะมีการประกอบตัวไม้เข้าด้วยกันอย่างน้อยสองชิ้น คือตรงปลายบั๊นลมด้านล่างตรงที่ต่อกับตัวเหงาหรือเสริมด้านบนตรงส่วนปลายบนสุดในกรณีที่มีไม้ขนาดเล็กทั้งนี้เพื่อให้ได้เส้นขอบของบั๊นลมที่สวยงาม การต่อของบั๊นลมไม่มีโอกาสให้แข็งแรงได้มากนัก เนื่องจากความหนาของไม้มีไม่มาก เดือยที่ใส่สำหรับต่อก็จะมีขนาดบางด้วย ในบางท้องถิ่นจะใช้วิธีเพลาะไม้ทั้งสองชิ้นให้ลึกแล้วทาบไม้เข้าไป จึงใช้ลูกสลักไม้ตอกยึด เมื่อถูกแดดถูกฝนไปนาน ๆ เข้าก็ย่อมจะผุกร่อนทำให้ตัวเหงาร่วงหล่น ความงามของเรือนก็จะหมดไป ส่วนการต่อปลายบั๊นลมตัวขวาและซ้ายมือเข้าด้วยกันนั้นก็จะต่อด้วยวิธีเดียวกัน ความเสียหายจากแดดฝนก็มีในทำนองเดียวกัน

นอกจากนี้ธรรมชาติยังสามารถทำลายให้บั๊นลมทั้งอันตั้งอยู่ตามตำแหน่งไม่ได้ เนื่องจากวิธีก่อสร้างที่สืบต่อกันมาแต่เก่าก่อนมีเพียงการตอกตะปูจีนทแยงจากด้านข้างของบั๊นลมลงไปยึดกับอกไก่ แปลานและแปหัวเสา เมื่อปลายของอกไก่ แปลาน แปหัวเสาผุกร่อนดังกล่าวมาแล้ว ทำให้การยึดบั๊นลมกับอกไก่ แปลานและแปหัวเสาไม่แข็งแรงมั่นคง บั๊นลมก็ไม่สามารถทรงตัวอยู่ได้ มีเรือนบางหลังใช้วิธีทำเส้นลวดยึดยอดบั๊นลมของหัวและท้ายเรือนไว้ ทำให้มีเส้นลวดทอดยาวตลอดสันหลังคา เป็นการป้องกันการเกาะของนกโดยเฉพาะนกบางชนิดที่ถือว่าไม่เป็นมงคลถ้ามาเกาะบนหลังคา เช่น นกแสก นกแร้ง การมีเส้นลวดอยู่บนหลังคาเวลากลางคืนจะเกิดเสียงดังเมื่อมีนกมาจะเกาะหรือบินมาชน ทำให้เกิดความรำคาญและตกใจอยู่ตลอดเวลา

การบุบสลายที่เป็นปัญหาอีกอย่างหนึ่งก็คือความหนาของตัวบั๊นลมที่อยู่ด้านบน ซึ่งจะถูกแดดฝนตลอดเวลาจะเป็นส่วนที่ผุกร่อนก่อนส่วนอื่น การแก้ปัญหาตรงส่วนนี้เท่าที่พบจะใช้สังกะสีตะกั่วมาตีหุ้มตรงสันความหนาแล้วหุ้มเลยลงมาตามความกว้างอีกเล็กน้อยก็จะเป็นการ

ป้องกันการผุได้ แต่ก็เป็นเพียงป้องกันตรงส้นเท่านั้น ส่วนความกว้างหรือด้านหน้าด้านหลังของจั่วก็ยังมีการผุกร่อนอยู่ต่อไป ซึ่งไม่มีวิธีการแก้ไขได้เลยถ้าบั๊นลมยังใช้ไม้ทำอยู่

ตัวเรือนหรือเดี่ยวบน

ตัวเรือนในที่นี้จะนับระยะตั้งแต่ใต้ขื่อหรือระดับสูงสุดของฝาระเบียงจนถึงใต้รอด โครงสร้างส่วนนี้จะเรียกว่าสำคัญที่สุดก็ได้ เพราะอยู่ใกล้ชิดกับผู้อยู่อาศัยที่สุด เมื่อมีปัญหากับส่วนนี้ย่อมเป็นผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยเป็นอันดับแรก โครงสร้างส่วนนี้คือฝาทุกชนิด เสา เสาดั้ง เสาระเบียง พื้น ตง รอด พรึง เนื่องจากคุณสมบัติของไม้และวิธีการก่อสร้างเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาแล้ว ยังมีสัตว์ แมลง รวมทั้งผู้อยู่อาศัยก็เป็นส่วนทำให้เกิดปัญหาด้วย

ปัญหาที่เกี่ยวกับโครงสร้างส่วนนี้ จะเริ่มที่เสา โดยเฉพาะเสาเรือนไทยจะเป็นไม้ประเภทเต็ง รัง เป็นเสากลม ที่เรียกว่าเสากลม ไม่ใช่กลมแบบกลึง แต่เป็นการกล่อมจากเสาที่แต่งจนเกือบกลม ผิวโดยรอบจะเป็นเหลี่ยมเล็ก ๆ ไม่น้อยกว่า 16 เหลี่ยม เมื่อต้องการตกแต่งให้เสาเรียบร้อยจนกลมโดยการเอามีดเหน็บหรือมีดตอกเสียบบั๊กกับท่อนไม้กลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางพอมือจับได้มั่น ยาวประมาณหนึ่งศอก ใช้ไม้นี้เพื่อจับดึงเข้าหาตัวพร้อมกับกดใบมีดให้กินผิวของเสา วิธีกล่อมนี้ผู้กล่อมต้องนั่งคร่อมเสาแล้วใช้มือกดกล่อมดังกล่าว เสาตรงส่วนโคนที่จะต้องฝังดินผู้กล่อมจะไม่กล่อมจะทิ้งไว้ให้เป็นเหลี่ยมใหญ่ ๆ ส่วนที่เป็นเหลี่ยมนี้จะสูงจากพื้นดินประมาณหนึ่งคืบ

เนื่องจากเสาเรือนไทยเป็นเสาไม้ทั้งต้นธรรมชาติของไม้ย่อมมีตามีรอยแตกเป็นรูหรือเป็นโพรงภายใน ดังนั้นเมื่อเสาเรือนบั๊กลงในดินซึ่งมีความชื้น แมลงประเภทปลวก มอด มดน้ำนองจึงเข้าไปอาศัย กัดกินในรูในโพรงนั้น ปัญหาที่ผู้อยู่อาศัยต้องประสบก็คือ หัวรอดที่ร้อยผ่านเสา รอดที่ผ่านเสาจะหลีกเลี่ยงศูนย์กลางเสาไม่ได้ ดังนั้นความหนาของรอดจึงไปผ่านรูหรือโพรงที่มีแมลงอยู่อาศัย ทำให้แมลงกัดทำลาย หลาย ๆ ปีเข้าหัวรอดตรงส่วนที่ผ่านเสาก็จะขาด พื้นเรือนตรงส่วนนั้นก็จะไม่สามารถทรงตัวอยู่ได้ จึงต้องตั้งเสาใหม่เคียงข้างเสาเดิมเพื่อรับรอด การที่ไม่เปลี่ยนรอดเพราะรอดนั้นต้องร้อยผ่านเสา ยากต่อการถอดออกจากเสา เสาที่ตั้งรับรอดนี้เรียกเสาหมอ

เมื่อแมลงผ่านรอดได้แล้วก็จะทำลายขึ้นไปตามส่วนสูงของเสา บางทีจะพบว่าผิวของเสามีรอยแตกหรือรอยร้าวจะเห็นรังของปลวกเกิดขึ้นตามรอยร้าวหรือตรงตาของไม้เสา เรือนบางหลังเมื่อรื้อเครื่องบนลงมาจะพบว่าหัวเทียนของเสาบางต้นผุกร่อนจนขาด รูของขื่อที่สวมกับหัวเทียนถูกปลวกทำลายจนมีเส้นผ่าศูนย์กลางของรูใหญ่กว่าเดิม วิธีป้องกันของผู้อยู่อาศัยสมัย

ก่อนก็คือใช้น้ำมันเครื่องเก่า ๆ ที่เรียกว่าน้ำมันขี้โล้หยอดตรงช่องเสาที่รอดขาดหรือเวลามุงหลังคาก็จะหยอดน้ำมันดังกล่าวนี้ทางปลายหัวเทียน

การผุกร่อนตามธรรมชาติของเสา ถ้าเสานั้นเป็นเสาตรงต้นมุมที่มีฝาทางด้านยาวและด้านสกัดหรือที่เรียกว่าฝาหุ้มกลองมาบรรจบกัน การผุของเสายิ่งทำให้ช่องว่างระหว่างฝาสองด้านกับเสามีขนาดกว้างขึ้น และมีช่องพอที่สัตว์ เช่น ค้างคาว หนู เข้าไปอาศัย ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัย เรือนบางหลังผึ้งก็ยังเข้าไปอาศัยทำรังได้ และเมื่อถึงเวลากลางคืนผึ้งก็จะออกมาเล่นไฟ ยิ่งตามชนบทไฟฟ้ายังมีใช้ไม่ทั่วถึง ต้องอาศัยตะเกียงน้ำมันเป็นต้นกำเนิดแสงสว่าง แสงสว่างจะน้อยมากทำให้ผู้ต้องการใช้แสงสว่างต้องอยู่ใกล้ตะเกียง ทำให้ผึ้งที่ลงมาเล่นไฟทำอันตรายจนถึงชีวิตก็มี การที่ผึ้งต้องอาศัยทำรังตรงฝาหุ้มกลองแทนที่จะอยู่ที่สูงก็เนื่องจากเรือนไทยสมัยก่อนนั้นมุงหลังคาด้วยจาก ผึ้งจะอาศัยทำรังตามท้องอกไก่หรือตามหน้าจั่วทั้งด้านในและด้านนอก จากเป็นฉนวนป้องกันความร้อนได้เป็นอย่างดี ทำให้ผึ้งอาศัยทำรังได้ เราจะเห็นรังผึ้งหรือร่องรอยของรังเก่าอยู่ตลอดทั้งอกไก่ ต่อมาเมื่อผู้อยู่อาศัยต้องการความคงทนของหลังคา จึงเปลี่ยนเครื่องมุงจากหลังคาจากเป็นสังกะสีหรือกระเบื้องทำให้เกิดปัญหากับผึ้ง เพราะสังกะสีหรือกระเบื้องเป็นฉนวนกันความร้อนที่สู้จากไม่ได้ รังผึ้งจะละลายเมื่อวัสดุมุงนั้นร้อนจากการถูกแสงแดด แม้ผึ้งจะใช้ความฉลาดในการสร้างรัง เช่น ถ้าเรือนปลูกตามตะวัน ผึ้งจะทำรังด้านทิศตะวันออกซึกหลังคาด้านทิศเหนือ เพราะจะถูกความร้อนจากแดดน้อย รวมทั้งความร้อนจากหน้าตะวันอ้อมข้าวด้วย แต่เรือนไทยในปัจจุบันส่วนมากจะปลอดภัยจากผึ้งแล้ว เพราะเปลี่ยนเครื่องมุงหลังคาใหม่ รังของผึ้งไม่สามารถเกาะติดอยู่ได้

ฝาเรือนเป็นผืนที่ห่อหุ้มที่ว่างภายในทำให้เกิดขอบเขต ฝาที่เป็นผืนเรียกว่ากระแบะนั้นจะประกอบขึ้นจากชิ้นส่วนเล็ก ๆ ของไม้หรือจากสิ่งอื่น ฝาไม้ของเรือนไทยมีอยู่หลายชนิด เช่น

ฝาปะกน
ฝาปะกนชนิดตกแต่ง
ฝาลูกฟัก
ฝาลูกฟักชนิดตกแต่ง
ฝาสายบัว
ฝาสายบัวชนิดตกแต่ง
ฯลฯ

ฝาปะกน ฝาลูกฟัก ฝาสายบัว ฝาทั้งสามอย่างนี้มีวิธีการประกอบเหมือนกัน คือในฝาหนึ่งกระแบะจะประกอบไปด้วยกรอบฝาสี่ด้านทำหน้าที่บังคับส่วนประกอบชิ้นต่าง ๆ ลูกตั้ง ลูกนอน จะทำรางตรงกลางความหนาทั้งสองด้าน ลูกฟักที่กรุอยู่ระหว่างลูกตั้ง และลูกนอนนั้นจะมีอยู่สองชนิดคือ เป็นเรียบหนาเท่า

กับรางของลูกตั้ง ลูกนอนชนิดหนึ่ง กับอีกชนิดหนึ่งที่ลูกฟักมีความหนามากกว่าราง แต่ตกแต่งขอบให้บางพอที่จะสอดใส่ในรางได้ ส่วนด้านหน้าของลูกฟักจะตกแต่งให้เป็นขอบหรือยกสูงเป็นเส้นให้รับกับขอบของลูกตั้งลูกนอน ฝาที่ตกแต่งนี้บางท้องถิ่นจะเรียกชื่อฝาแต่ละชนิดแล้วต่อท้ายด้วยคำว่ากระดานดุน เช่น ฝาปะกนกระดานดุน ฝาลูกฟักกระดานดุน หรือฝาสายบัวกระดานดุน

การประกอบฝาให้เป็นกรอบสี่เหลี่ยมหรือมีความลาดหรือเป็นเสี้ยวตอนบนตามที่เรียกฝาเสี้ยวนั้นจะยึดให้คงเป็นรูปกรอบด้วยการใส่ลูกสลัก ในฝาหนึ่งกระแบะที่กรอบฝาจะมีลูกสลักยึด 8 จุดตรงมุมที่เรียกปากกบ อีก 4 จุด ตรงที่ลูกนอนแบ่งฝาเป็นรัดเกล้า และอีก 4 จุดตรงลูกนอนแบ่งฝาเป็นร่องตีนช้าง ดังนั้น ในฝาหนึ่งกระแบะจะมีจุดที่ยึดตรงกรอบฝา 16 จุด การยึดด้วยการใส่ลูกสลักนี้ เมื่อเรือนมีอายุนานเข้า การผุกร่อนของลูกสลักทำให้ลูกสลักหลวมและหลุดได้ แต่ก็ไม่ได้ทำให้ฝานั้นหมดความแข็งแรง แต่รูที่ลูกสลักหลุดหายไปจะเป็นช่องทางให้แมลงผ่านเข้าไปในตัวเรือน หรือเป็นที่ทำรังของแมลงเช่นตัวหมาร่าและชันโรง ซึ่งทำความรำคาญให้ผู้อยู่อาศัยเป็นอันมาก ตามลักษณะของเรือนไทยหลังคาจะมีและไม่มีกันสาดชนิดมีกันสาดจะมีประโยชน์มากกว่า เพราะกันสาดเป็นที่บังกันแดดและฝนให้แก่ฝาเรือนในปริมาณเนื้อที่ฝามากกว่า สำหรับฝาที่ถูกแดดและฝนนั้นจะอยู่ในระยะตั้งแต่พรึงถึงกึ่งกลางความสูงของหน้าต่างในกรณีของเรือนที่ไม่มีกันสาด และถูกแดดถูกฝนตั้งแต่พรึงถึงใต้กรอบเช็ดหน้าของหน้าต่างในกรณีที่มีกันสาด บริเวณที่ถูกแดดถูกฝนนี้ฝาจะผุกร่อน ไม้จะหมดสภาพ รางที่ใส่ลูกฟักจะกว้างลูกฟักจะบาง อันเป็นผลทำให้ฝานั้นไม่สามารถป้องกันน้ำฝนที่สาดมายังฝาและซึมเข้าภายในเรือนได้

การยึดฝาแต่ละกระแบะกับตัวเรือนนั้น ช่างไทยสมัยโบราณมีความเข้าใจในโครงสร้างเป็นอย่างดี เมื่อเสาสอบหรือล้มเข้า สิ่งของที่เอามาวางพิงกับเสาจะไม่มีการล้มออกข้างนอก ดังนั้นเมื่อวางฝาลงบนพรึง ฝาจะถูกยึดด้วยเต้าและถูกทับด้วยแปหัวเสาทางด้านความยาวโดยส่วนอื่น ๆ ของฝาจะยึดด้วยตะปูหัวเห็ดเพียง 4 จุดเท่านั้น จุดที่สร้างปัญหาให้กับฝานอกจากแดดฝนแล้ว ยังมีช่องของฝาที่เจาะให้เต้าผ่านเพราะช่องนี้จะเจาะอยู่เหนือลูกนอนของรัดเกล้าโดยเฉพาะตรงมุมริมนอกของฝา ช่องนี้จะเจาะอยู่ในพื้นที่ของลูกฟัก ส่วนมากลูกฟักจะบางและจะแตกบางส่วนจะหลุดทำให้เกิดช่อง โดยไม่สามารถซ่อมแซมให้ดีโดยถูกวิธีได้ ส่วนช่องที่เจาะให้เต้าผ่านตรงส่วนอื่นของฝานั้นจะเจาะตรงส่วนที่ประชิดของฝาแต่ละฝา คือเจาะกรอบฝาแต่ละกระแบะเท่ากับครึ่งหนึ่งของความหนาของเต้า ปัญหาของฝาที่เจาะตรงส่วนนี้จึงไม่มี

ปัญหาที่เกิดกับฝาอีกก็คือตรงหน้าต่าง ตามที่ฝาของเรือนไทยลัมเข้า ทำให้การเปิดหน้าต่างโดยวิธีเปิดเข้านั้น ขอบของบานหน้าต่างตรงส่วนล่างจะขบกับธรณีหน้าต่าง ทั้ง ๆ ที่ช่างไทยสมัยก่อนเข้าใจในเรื่องก่อสร้างเป็นอย่างดี โดยการแต่งบานหน้าต่างหรือประตูด้านล่างให้เว้าเข้าไปก็ยังช่วยได้เฉพาะช่วงแรกของอายุเรือน เมื่ออายุเรือนมากขึ้นการบิดเบี้ยวหน้าต่างตลอดเวลา ทำให้ธรณีหน้าต่างส่วนที่ใกล้เดือยของบานสึก อันเป็นผลทำให้เกิดการขบกันอีก ทำให้เปิดหน้าต่างลำบาก บานหน้าต่างจะไม่สนิทกับด้านในของกรอบเช็ดหน้า เมื่อต้องการใส่กลอนหน้าต่างให้ได้จะต้องกดบานโดยแรงทำให้เดือยของหน้าต่างด้านบนที่ติดอยู่กับธรณีฉีกขาดจากตัวบานหน้าต่าง ทำให้บานหน้าต่างล้มถูกผู้บิดเบี้ยวได้ วิธีแก้ก็คือ เมื่อบานหน้าต่างเกิดการขบกับธรณีอีกก็ต้องใช้บุ้งลูหรือใช้กบไสตรงด้านล่างเพื่อจะได้ลดการขบลง แต่ถ้าเป็นการปรุงเรือนขึ้นใหม่ การติดตั้งธรณีทั้งด้านล่างและด้านบนจะต้องติดโดยตั้งฉากกับฝามิใช่ติดโดยขนานกับพื้น เพราะถ้าติดตั้งฉากกับฝาแล้วธรณีก็อยู่ในลักษณะลัมตามฝาและบานหน้าต่างด้วย ทำให้บานหน้าต่างไม่ขบกับธรณี

พื้นของเรือนไทยมี 2 ชนิด คือ พื้นปูตามยาวของตัวเรือน กับพื้นที่ปูขวางกับตัวเรือน พื้นปูตามยาวจะพบมากกว่าปูตามขวาง เนื่องจากไม้สักสมัยก่อนหาได้ง่าย มีขนาดใหญ่และยาว ทั้งที่พื้นเรือนปูตามยาวนี้ต้องใช้ไม้ที่มีความหนามาก จะเห็นได้ว่าเรือนบางหลังความหนาของพื้นสามารถผ่าทำเป็นพื้นในสมัยนี้ได้ถึงสองแผ่นที่เดียว ส่วนความกว้างนั้นไม่ต่ำกว่า 12 นิ้ว ถ้าเป็นไม้ที่มีขนาดสั้นก็จะใช้ปูขวางตัวเรือน แต่จะต้องเพิ่มตงวางบนรอดขึ้นอีก พื้นเรือนวางตามยาวนั้น ผู้อยู่อาศัยจะประสบปัญหาหลายอย่างอันเนื่องมาจากวิธีการก่อสร้าง พื้นจะวางอยู่บนรอดซึ่งมีอยู่เฉพาะตรงเสาเท่านั้น ระยะห่างของรอดจะเป็นผลให้พื้นอ่อนหรือที่เรียกว่า เยิน การเยินของพื้นแต่ละแผ่นจะไม่เท่ากัน เพราะความหนาไม่เท่ากัน และความอ่อนแก่ของเนื้อไม้ เมื่อผู้อยู่อาศัยนั่งทับบนพื้นที่ทั้งสองแผ่นเยินไม่เท่ากัน ไม้พื้นทั้งสองแผ่นจะเบียดกัน ทำให้พื้นหนีบเนื้อขณะนั่ง หรือถ้าวางสิ่งของที่มีน้ำหนักมาก การยุบของพื้นจะไม่เท่ากัน ทำให้ไม่สามารถวางสิ่งของอื่นอีกได้ ทำให้ช่างต้องเสริมรอดอีกตัวหนึ่งตรงกึ่งกลางระยะของเสาโดยมีการยึดรอดตัวนี้กับพรึงด้วยเหล็ก รอดตัวที่เสริมนี้เรียกว่า รา รานี้จะช่วยป้องกันการเยินไปได้มาก แต่เมื่อต้องการให้เยินน้อยที่สุด ก็จะใช้วิธีผ่แผ่นไม้บาง ๆ เข้าไปในเนื้อไม้ตรงความหนาของพื้นทั้งสองแผ่น ถ้าระยะของแผ่นไม้นี้มีความถี่ ความเยินก็จะหายไป แผ่นไม้บาง ๆ นี้เรียกว่า ลิ้นกระบือ วิธีการนี้เรือนไทยบางหลังจะใช้วิธีที่ง่ายที่สุดคือใช้สว่านที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณครึ่งนิ้วเจาะ

พื้นแทนการเจาะโดยสิ่วดังวิธีแรกแล้วใส่ลูกสลักไม้กลมแทน การปูพื้นตามยาวปัญหาที่หลีกเลี่ยงไม่ได้อีกอย่างหนึ่งก็คือ พื้นริมสุดที่ต้องบากตามรูปเสา ทั้งที่พื้นเล็กกว่าเส้นผ่าศูนย์กลางเสาหรือใหญ่กว่าก็ตาม พื้นที่บากชนกับเสาจะไม่มีรอดรองรับ เนื่องจากตัวรอดร้อยผ่านทะลุเสา พื้นเล็กกว่าจะไม่สามารถวางอยู่ได้ ถ้าใหญ่กว่าตรงที่ไม่ได้วางอยู่บนรอดเมื่อได้รับน้ำหนักพื้นตรงนั้นจะฉีก วิธีแก้ปัญหานี้ช่างจะหาไม้ที่มีความหนาพอประมาณแล้วนำมาตกแต่งให้โค้งตามรูปเสา นำปะกับกับเสาทั้งสองด้านที่พื้นมาชนแล้วจึงตีตะปูจีนยึด ไม้ชิ้นนี้เรียกโดยทั่วไปว่าแหวนหรือผักมะขาม พื้นตรงส่วนนี้ถ้าบรรทุกน้ำหนักมาก ๆ ผักมะขามจะทานน้ำหนักไม่ได้ก็จะหลุดจากเสา หรือมิฉะนั้นเรือนที่มีอายุมากเข้าตะปูจีนก็จะผุ ทำให้ตะปูขาด หรือหลุดจากเสาได้

ถ้าเป็นพื้นที่ปูตามขวาง การรองรับพื้นจะต้องมีตงวางบนรอดอีกทีหนึ่ง ตงของเรือนไทยจะไม่เหมือนกับตงโดยทั่วไปที่มีความกว้างมากกว่าความหนาเพราะจะมีขนาดเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส 4 นิ้ว คูณ 4 นิ้ว ที่ไม่ใช้ตงแบบเรือนทั่วไปก็เนื่องจากจะทำให้ความสูงของพื้นเรือนเสมอหรือเกือบเสมอความสูงของพรึง ซึ่งจะทำให้ระยะความสูงจากพื้นระเบียงถึงพื้นเรือนสูงมากเกินไปลำบากต่อการขึ้นลง การที่ตงมีขนาดสี่เหลี่ยมจัตุรัส 4 นิ้ว คูณ 4 นิ้วนั้น ทำให้ไม่สามารถตอกตะปูยึดกับรอดได้และช่างยังไม่นิยมใช้ตะปูด้วย ฉะนั้นตรงเหนือรอดจึงต้องใช้ไม้ที่มีความหนามากกว่าพื้นแต่ความกว้างไม่เกิน 2 นิ้ว นำมาเพลาะตรงส่วนที่หนากว่าพื้นให้มีความกว้างพอที่จะวางสวมทับตงทุก ๆ ตัวได้ แล้วนำไม้นี้วางทาบลงบนตงเหนือรอดจากเสาถึงเสา ไม้ชิ้นนี้ก็จะบังคับตงไม่ให้เลื่อนไปมา ความหนาของไม้ที่เหลือจากการเพลาะจะมีความหนาเท่ากับความหนาของพื้นพอดี ไม้บังคับตงนี้ก็จะมีผิวด้านบนเป็นผิวของพื้นเรือนไปด้วยในตัว

พื้นเรือนไทยทั้งสองชนิดแม้จะแก้ปัญหาอย่างไรก็ดี ก็ไม่สามารถวางพื้นให้ทาบตงหรือทาบรอดได้พอดีทุกแผ่น ดังนั้นเมื่อเดิน ลุก นั่ง นอนในเรือนไทยย่อมจะเกิดเสียงดัง เกิดการสั่นสะเทือน อันเนื่องมาจากการปูพื้นไม่มีการตอกตะปู อาการดังอาการสะเทือนกลับเป็นผลดีที่ผู้อยู่อาศัยมีมารยาท มีสัมมาคารวะ การลุกเหินจะทำด้วยความระมัดระวังและประการสำคัญคือ ถ้ามีบุคคลอื่นแปลกปลอมขึ้นมาบนเรือนเพียงก้าวแรกเท่านั้นผู้อยู่เดิมก็จะทราบทันที

สำหรับพื้นเรือนที่ตากแดดตากฝน เช่น พื้นชานนั้นอายุความคงทนจะน้อยกว่าพื้นที่อยู่ในร่มมาก พื้นจะผุตรงส่วนริมของแผ่น ตรงส่วนที่เป็นกระพี้หรือตรงตาไม้ก่อน จะพบว่าพื้นชานของเรือนทุกหลังจะผุก่อนอันจะเป็นอันตรายต่อผู้อยู่อาศัยโดยเฉพาะเด็กเล็ก

ตามระบบโครงสร้างของเรือนไทย จะต้องมีพรึงนั่งอยู่เหนือหัวรอด พรึงจะทำหน้าที่รัดเสาให้อยู่ในกรอบตามตำแหน่งที่ต้องการ พร้อมทั้งทำหน้าที่รองรับฝาแต่ละกระแบะด้วย การเข้ามุมของพรึงตรงด้านความยาวพบกับด้านสกัดนั้น พรึงด้านความยาวจะแต่งให้เป็นเดือยรูปสามเหลี่ยมสองเดือย ส่วนพรึงด้านสกัดก็จะเจาะแต่งให้เป็นรูปสามเหลี่ยมที่พอจะสวมกับเดือยของพรึงด้านความยาวได้ พรึงด้านความยาวจะนั่งอยู่บนหัวรอดดังกล่าวมาแล้ว พรึงด้านสกัดจะมาสวมอยู่กับพรึงด้านความยาวตรงที่แต่งเป็นเดือยสามเหลี่ยม พรึงด้านสกัดก็จะทรงตัวอยู่ได้โดยไม่ต้องมีอะไรรองรับ การที่ฝาวางอยู่บนพรึงทำให้พรึงต้องรับน้ำหนักของฝา พรึงด้านความยาวพอมีกำลังรับน้ำหนักได้เนื่องจากมีรอดรองรับเป็นระยะตรงตำแหน่งเสา สำหรับพรึงด้านสกัดซึ่งรับฝาสองกระแบะนั้นจะรับน้ำหนักเต็มที่โดยจะถ่ายทอดน้ำหนักไปยังหัวพรึงที่สวมทับอยู่กับหัวพรึงด้านความยาว เรือนไทยสร้างใหม่ ๆ พรึงด้านนี้ก็ยังรับน้ำหนักจากฝาได้ แต่เมื่อนานเข้าตรงช่องที่เจาะสวมเดือยจะแตกและฉีกตามแนวนอน รวมทั้งหัวพรึงทางด้านยาวเมื่อถูกถ่ายน้ำหนักก็จะทำให้แตกฉีกด้วยแต่ไม่รุนแรงและทำอันตรายเท่ากับการแตกฉีกของพรึงด้านสกัด ถึงแม้ว่าช่างจะใช้วิธีตอกอัดด้วยตะปูหัวเห็ดเพื่อยึดกับเสา ที่ไม่สามารถป้องกันได้เพราะระยะที่ตอกนั้นใกล้กับปลายของพรึงมาก เมื่อเกิดการแตกฉีกทำให้พรึงทรุดต่ำจากระดับเดิม เป็นเหตุทำให้ฝาเสียการทรงตัวและไม่อยู่ในตำแหน่งเดิม รวมทั้งยังเป็นสาเหตุให้ฝาตรงที่เจาะลูกฟักเพื่อให้เต้าผ่านร้าวแตกอีกด้วย

รอดที่รองรับพื้นโดยการร้อยทะลุเสานั้นจะทำเฉพาะตัวเรือน ส่วนการวางรอดของระเบียงซึ่งลดพื้นนั้นจะร้อยผ่านเสาเฉพาะตรงเสาระเบียงเท่านั้น สำหรับตรงเสาเรือนจะไม่นิยมเจาะให้รอดผ่านทะลุเสา เกี่ยวกับความแข็งแรงของเสาจะลดน้อยลงถ้าเจาะให้รอดผ่านเสาทั้งรอดของเรือนและรอดของระเบียง เพราะรอดทั้งสองมีระยะไม่ห่างกันมากนัก วิธีก่อสร้างตรงช่วงนี้ก็คือ ช่างจะหาไม้หนึ่งชิ้นที่มีความกว้างเล็กกว่าเสาเล็กน้อย เจาะเป็นบ่าสำหรับรองรับรอด ผิวด้านที่จะติดกับเสาก็จะเพลาะให้เว้าเข้าได้รูปกับความกลมของเสา แล้วทำไม้นี้ตอกแนบกับเสาให้บ่าได้ระดับเดียวกับรูรอดที่เสาระเบียงแล้วจึงตอกตรึงด้วยตะปูจีนหรือตะปูหัวเห็ด โครงสร้างตรงจุดนี้ทำให้เสาแข็งแรงแต่ก็เป็นจุดอ่อน ถ้าพื้นระเบียงตรงส่วนนี้รับน้ำหนักมากก็จะทรุดลงหรือไม้ที่รองรับรอดหลุดจากเสาได้ และได้เกิดอุบัติเหตุทำให้ผู้อยู่อาศัยบาดเจ็บมาแล้ว ทำให้เกิดวิธีนำเสาหมอมารองรับเช่นเดียวกับการเสริมเสาหมอตรงส่วนอื่นเหมือนกัน

ส่วนรอดที่รองรับพื้นชานนั้นจะมีอายุสั้นกว่ารอดตัวอื่น จะผุอันเกิดจากถูกน้ำฝนและเมื่อเปียกแล้วจะแห้งช้าเนื่องจากมีพื้นบังแสงแดดไว้

ข้อควรสังเกตจะไม่มีการปูพื้นแบบปูขวางตัวเรือนสำหรับพื้นชานและพื้นระเบียงเลย แม้ว่าชานและระเบียงนั้นถูกสร้างอยู่กับเรือนที่ปูพื้นตามขวางก็ตาม

ใต้ถุนหรือเดี่ยวล่าง

เดี่ยวล่างนั้นจะยึดถือตั้งแต่พื้นดินถึงท้องรอด แต่ในที่นี้จะหมายถึงเสาที่ฝังอยู่ในดินด้วย ปัญหาของเรือนไทยที่เป็นแบบใต้ถุนสูงนั้นคือความสูงจากพื้นดินถึงท้องรอดตรงชานและระเบียงเพราะมีความสูงไม่มาก เมื่อผู้อยู่อาศัยเข้าไปก็จะติดหัว ไม่สามารถเดินลอดหรือใช้ประโยชน์ของพื้นที่ได้ แต่ใต้ถุนของตัวเรือนจะไม่มีปัญหาเพราะมีความสูงพอที่ผู้อยู่อาศัยเข้าไปใช้ประโยชน์ได้

เสาเรือนไทยแม้จะเป็นไม้จำพวก เต็ง รัง แดง ซึ่งมีคุณสมบัติคงทนก็ตามที แต่เมื่อเสาปักฝังอยู่กับดิน ซึ่งมีความชื้นอยู่ตลอดเวลาตามสภาพดินของภาคกลาง เสาจะเริ่มผุกร่อนตรงส่วนติดต่อระหว่างดินกับอากาศ สภาพของเสาตรงระดับพื้นดินที่มีสภาพแห้งบ้างชื้นบ้างนี้จะเป็นผลให้เกิดการผุกร่อน นานเข้าเสาเรือนตรงส่วนนี้จะกร่อนจนเกือบขาด ทำให้ไม่สามารถมีความมั่นคงแข็งแรงพอที่จะรองรับน้ำหนักได้ ผู้อยู่อาศัยจะต้องซ่อมแซมใหม่โดยไม่ใช้วิธีเปลี่ยนเสาทั้งต้นเพราะไม่สามารถทำได้ รวมทั้งไม่ซ่อมแซมโดยวิธีต่อใหม่ แต่จะใช้วิธีนำเสาใหม่ที่มีขนาดใกล้เคียงกัน ความยาวเมื่อฝังดินแล้วจะยาวไม่เกินผิวบนของรอด เมื่อได้เสามาแล้วต้องทำการตกแต่งปลายเสาด้วยการเจาะปากเสาให้มีความกว้างพอที่จะสวมรอดตัวเดิมได้ ความลึกของปากเสาจะต้องไม่เกินหน้ากว้างของรอด เพราะเสานี้จะต้องตั้งเคียงกับเสาเดิม เสาหรือตอม่อที่ใช้ซ่อมนี้เรียกว่าเสาหมอ

การตั้งเสาหมอนี้ผู้อยู่อาศัยหรือช่างจะต้องมีความชำนาญในการตั้งและการขุดหลุม จะต้องขุดหลุมให้มีความกว้างพอเหมาะและความลึกจะต้องพอดีกับความยาวของเสาที่จะรองรับรอด ขุดหลุมแล้วก็ยังไม่สามารถตั้งเสาได้จะต้องเบิกปากหลุมทางด้านตรงข้ามกับเสาเดิมให้มีความเอียงลาดแล้วจึงเอาเสาลงหลุมโดยที่ก้นหลุมจะมีแระหรือเข็มสั้นๆ แล้วแต่ความนิยมของท้องถิ่น นำปากเสาให้อมรอดระยะนี้เสายังอยู่ในลักษณะเอียง ขั้นต่อไปจะหาเสาหรือตอม่อขนาดจับถือได้สะดวกนำมาตอกเสาหมอด้านที่เอียงหรือด้านตรงข้ามกับเสาเดิมจนเสาหมอตั้งตรงปากเสาอมรอดและรับรอดได้ตึงพอดี

ที่กล่าวว่าผู้อยู่อาศัยหรือช่างต้องมีความชำนาญอย่างดีนั้นก็คือ ถ้าขุดหลุมลึกเกินไปปากเสาก็จะไม่ถึงท้องรอดในขณะที่เสาตั้งตรง ทำให้ต้องยกเสาออกทำการกลบก้นหลุมใหม่ ซึ่งจะทำให้ก้นหลุมรองรับน้ำหนักได้ไม่สมบูรณ์นัก ถ้ากรณีที่ก้นหลุมตื้นไปเวลาตั้งเสาก็ต้องใช้กำลังตอกมาก เสาอาจไม่ตั้งตรงตามตำแหน่งเพราะปากเสารับรอดตึงมาก ปากเสาอาจแตก

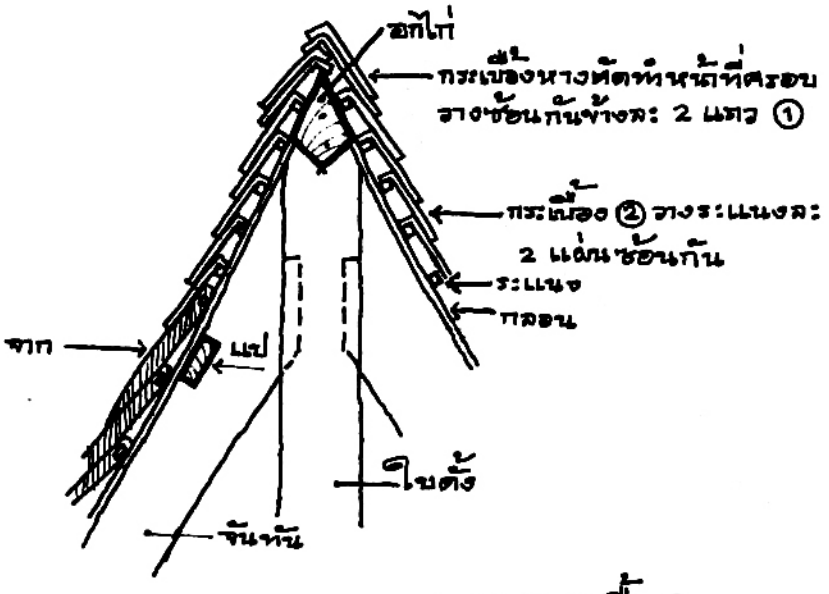
หรือเยินได้ ต้องนำเสาออกขุดก้นหลุมใหม่ จะเกิดปัญหาตรงที่เอาแระออก ตอกเข็มใหม่ให้ลึกลงไปอีก ดังนั้นการขุดหลุมให้พอดี ตอกเสาให้ตั้งตรงโดยปากเสาอมรับรอดได้กำลังดีนั้นต้องใช้ความชำนาญและความเข้าใจในวิธีการก่อสร้างมาก

เสาที่ต้องซ่อมดังกล่าวมานั้นเป็นเสาเรือน ถ้าเป็นเสาระเบียงหรือเสาชานการผุกร่อนยิ่งรวดเร็วกว่า เนื่องจากพื้นดินตรงชานนั้นจะเบียกชื้นและมีน้ำขัง ฝนจะชะดินละลายจนระดับดินตรงส่วนใต้ชานมีระดับต่ำกว่าระดับอื่น สภาพของดินจึงเบียกชื้นมากกว่าที่อื่น เสาจะผุเร็วกว่าปกติ และจะต้องซ่อมวิธีเดียวกับวิธีที่กล่าวมาแล้ว

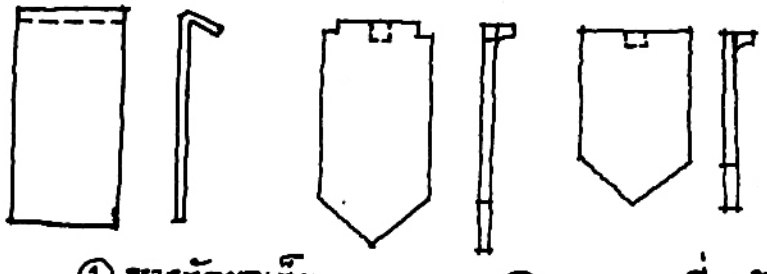
นอกจากปัญหาเกิดจากธรรมชาติแล้ว ยังมีปัญหาที่เกิดจากแมลงดังกล่าวมาแล้วจากเรื่องเดี่ยวบน สำหรับเสาเดี่ยวล่างนี้แมลงที่รบกวนมากที่สุดคือ ตัวชันโรง ตัวชันโรงนี้มักจะทำรังอาศัยอยู่ตามรูของตาไม้ รอยแตก หรือซอกข้าง ๆ รอดกับตัวเสา แมลงพวกนี้อาจทำอันตรายต่อเสาน้อยแต่ก็ทำความรำคาญหรือเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาอื่นตามมาอีกได้

สาเหตุที่มีฝนตกชุก มีน้ำท่วมเป็นบางครั้งทั้งระยะนานและระยะสั้นบ้าง ทั้งน้ำเหนือบ่าหรือน้ำทะเลหนุน ทำให้พื้นดินละลายไปกับสายน้ำ พื้นดินก็จะต่ำ ถ้าเป็นเรือนที่ไม่มีเพิงอยู่ด้านหน้าหลุมบันได บันไดของเรือนไทยนั้นโคนของบันไดจะวางอยู่บนแผ่นไม้และแผ่นไม้วางอยู่บนดิน ผู้อยู่อาศัยจะยกพื้นขึ้นแล้วจึงตั้งบันได ปัญหาเรื่องดินต่ำ โคนบันไดก็จะไม่ได้ยึดกับดินจะทำความลำบากในการก้าวขึ้นลง เมื่อพื้นดินต่ำทำให้บันไดทรุดลง ขั้นบันไดขั้นสุดท้ายจะต่ำจากระดับเดิมมาก ในเรือนบางหลังแม่บันไดแทบจะหลุดจากพรึงที่ใช้พาดบันได

ตามที่เขียนมาตั้งแต่ต้นอาจจะเป็นการแยกแยะปัญหาและหาวิธีแก้ไขยังไม่ครบถ้วนนัก แต่ก็คงพอจะเป็นแนวทางให้ผู้อยู่อาศัยปัจจุบันถือเป็นแนวเพื่อหาวิธีที่ดีกว่า ที่เหมาะสมกว่าได้ และก็เพื่อเป็นตัวปัญหาสำหรับผู้ที่กำลังอาศัยอยู่ใหม่ในโอกาสต่อไปก็คงต้องพบ อันจะเนื่องมาจากภัยธรรมชาติ สัตว์ ผู้อยู่อาศัยเอง รวมทั้งคุณสมบัติของวัสดุที่นำมาสร้าง จึงขอให้ผู้อยู่อาศัยได้ศึกษาใคร่ครวญให้ถ่องแท้ถึงปัญหา แล้วแก้ปัญหาโดยถูกหลักถูกวิธีทางสถาปัตยกรรม เพื่อจักได้คงไว้ถึงศิลปสถาปัตยกรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติต่อไป

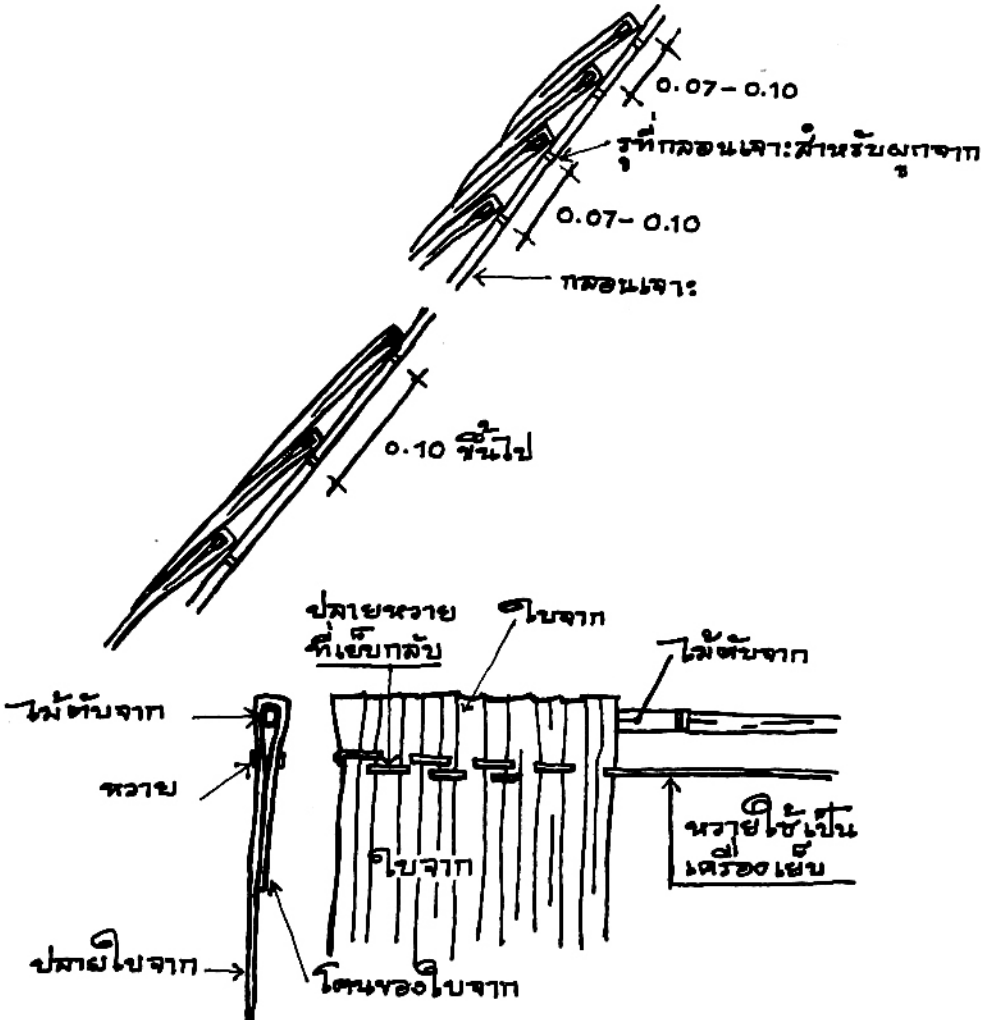
• แบบกระเบื้องดินเผา •

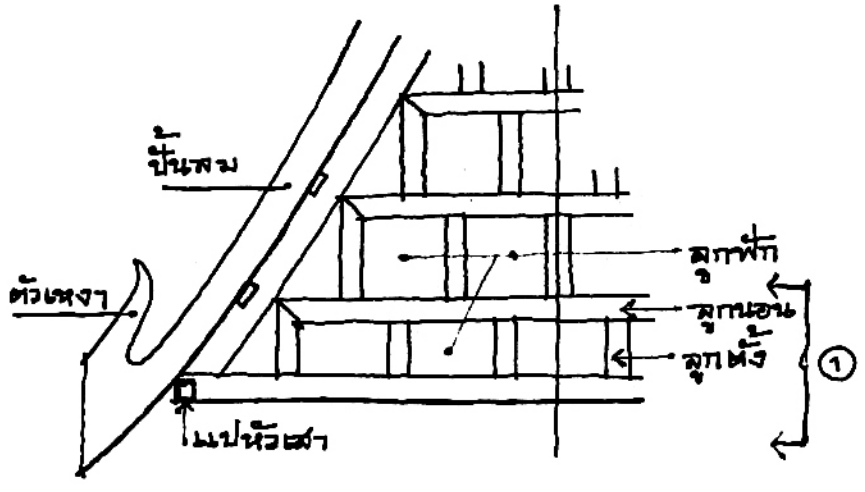
① หางตัดขอเต็ม

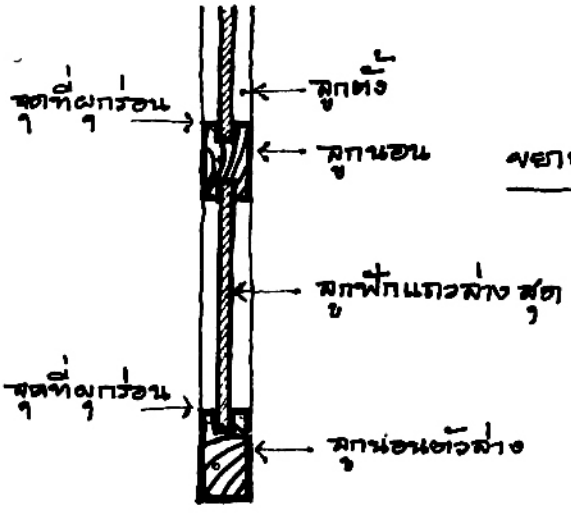
② มอญ, หางเหยี่ยว ทัวมู้ ทัวเมีย

การมุงหลังคาด้วยจาก แล้วมุงกระเบื้องทับจากอีกทีหนึ่ง มีปัญหามากในการซ่อมจาก ตรงที่อยู่ใต้หรือใกล้กระเบื้อง โดยเฉพาะเรือนครัว

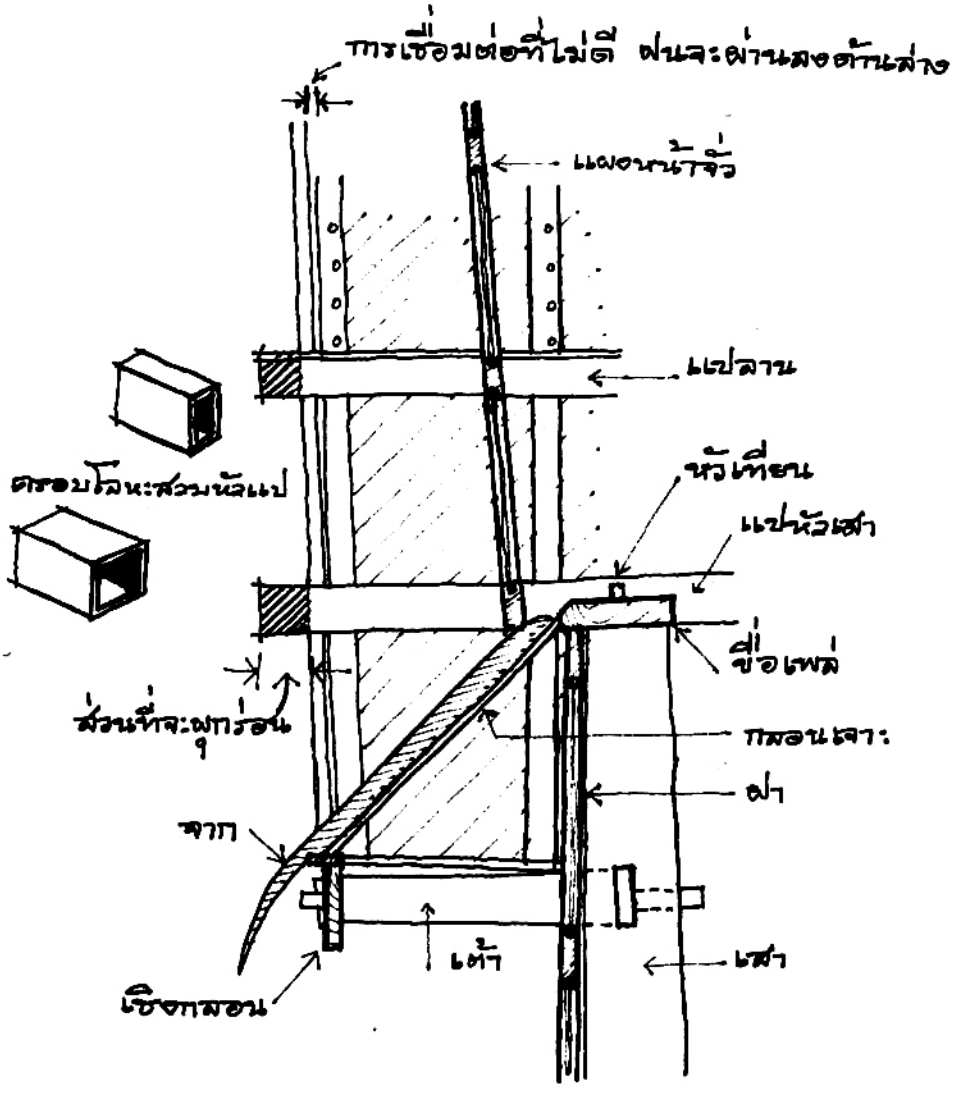
การมุงหลังคาด้วยจากนั้น ความคงทนของหลังคา
จะขึ้นอยู่กับความหนาของจาก ถ้าซ้อนกันน้อย
จากจะบาง เรียกตาโหล่มาก ถ้าซ้อนกันดี ก็จะ
มีความหนามาก เรียกว่าตาโหล่น้อย ตาก็คือ
แนวหวายที่เย็บจาก ตาห่างเกิน 0.10 ม.
ตาโหล่น้อยจะประมาณ 0.07 – 0.10 ม.

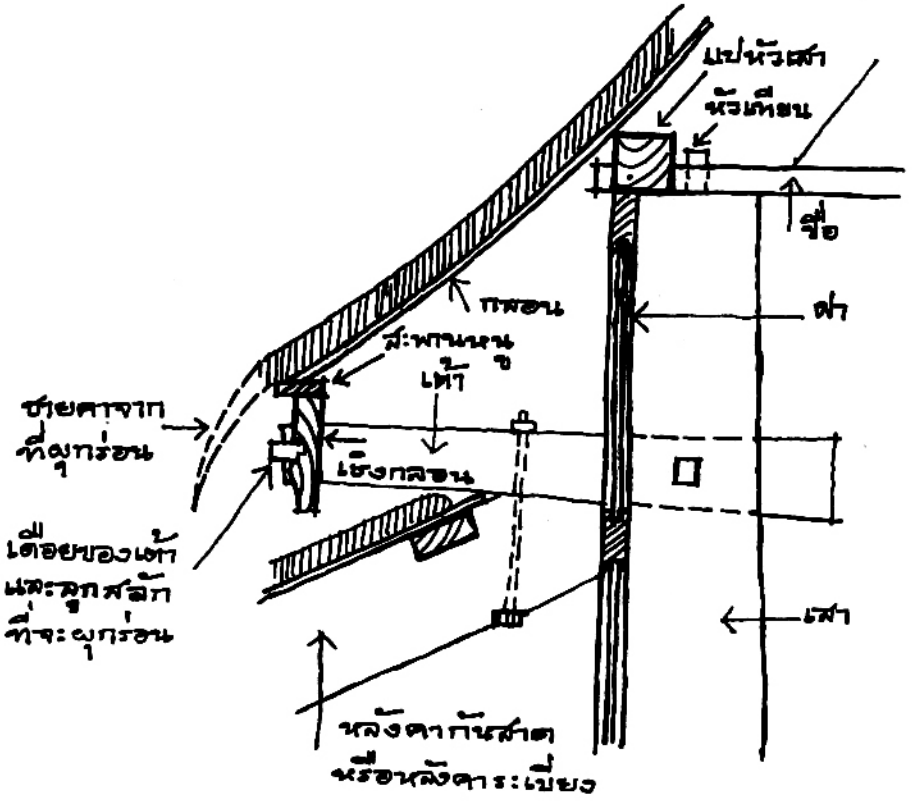

ขยายรูปตัดตรง ①

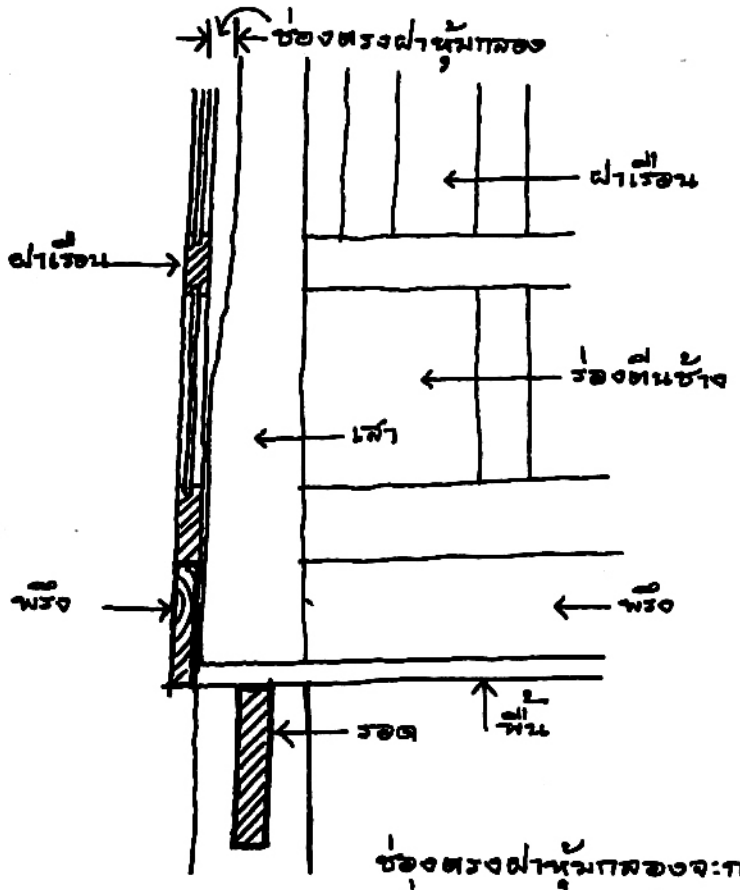
ปัญหาที่เกิดกับหน้าจั่ว คือ ลูกฟักตัวล่างสุดกับลูกนอนตัวล่าง เมื่อถูกแดดถูกฝน ทำให้ตรงที่ลูกฟักและลูกนอนเชื่อมต่อกันผุกร่อน การเชื่อมต่อก็จะหลวม ทำให้น้ำฝนที่สาดเข้าทางหน้าจั่วผ่านเข้าภายในได้

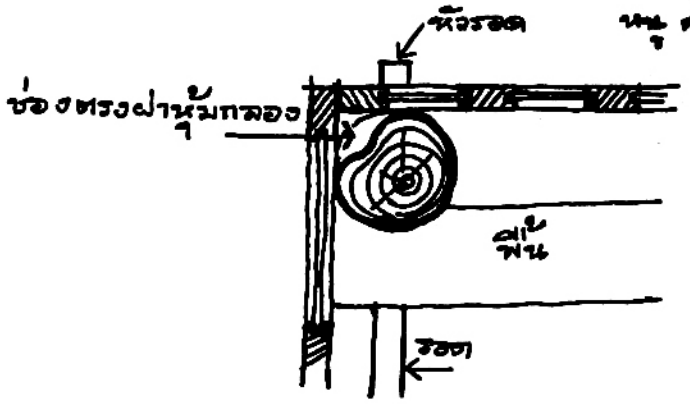
ปลายของแปลาน แป่นหัวเสา อกไก่ ที่ยื่นพ้นหลังคาออกไป จะผุและกร่อนจนขาด อันเนื่องจากแดด ฝน รวมทั้งการเชื่อมต่อที่ไม่ดีระหว่างปั้นลมกับ กลอนและจาก เมื่อฝนจะไหลผ่านลงมาด้านล่างทำลาย หัวแปลาน แป่นหัวเสา อกไก่ และผุกร่อนลึกเข้ามาจากปั้นลมด้วย

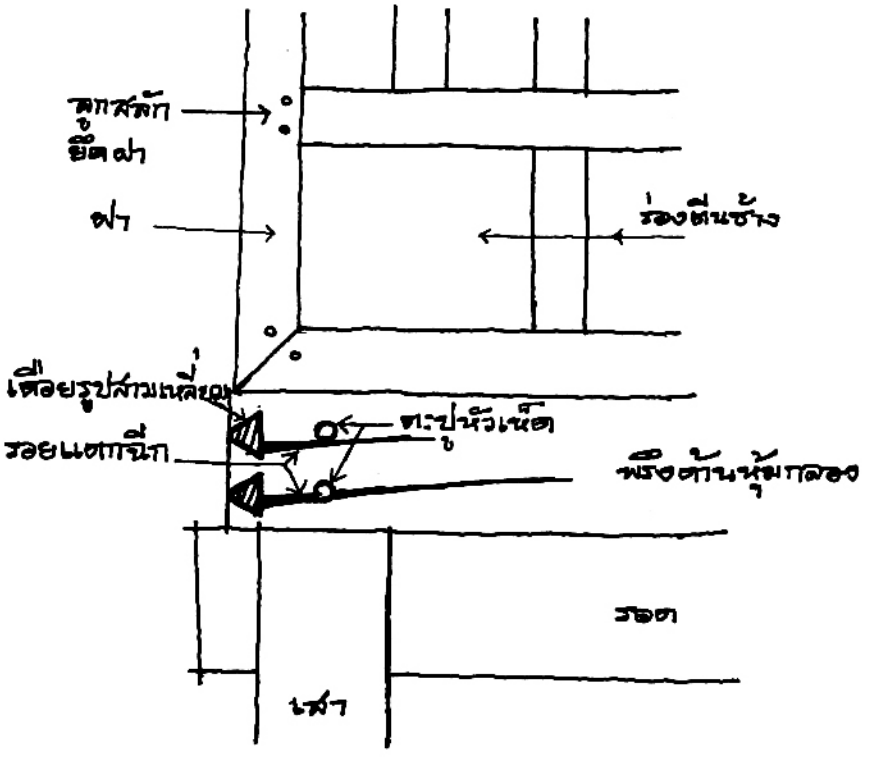

หลังคาจากส่วนชายคาจะเป็นจุดที่จุกร่อนก่อนหลังคาส่วนอื่น เมื่อฝนตกก็จะสาดเข้าไปตามสะพานหนู ทำให้ชื้นเข้าไปตามเดือยและเป็นส่วนที่แห้งยาก ทำให้เดือยและลูกสลักจะขาด ปลายของเท้าก็ผุทุกตัว เชิงกลอนก็จะอยู่ในตำแหน่งไม่ได้

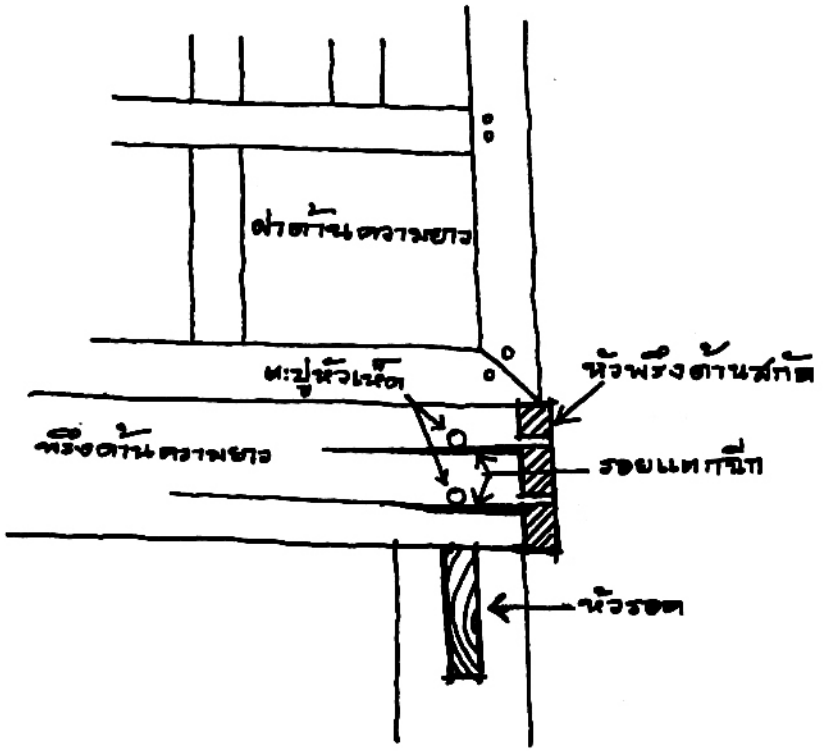

ช่องตรงฝาหุ้มกลองจะกว้าง
เมื่อเสาสุ จะเป็นที่อาศัยของ
หนู ค้างคาว นกเอี้ยง

ฝาด้านสลักหรือด้านหุ้มกลองจะวางอยู่บนพรึง โดยพรึงนี้จะฝากอยู่กับพรึงด้านความยาว ด้วยการสวมทับเดือยนางเหลี่ยมหรือเดือยรูปสามเหลี่ยม น้ำหนักของฝาจะถ่ายลงยังพรึงพรึงจะแตกฉีก ถึงแม้จะตอกตะปูหัวเห็ดพรึงกับเสาก็ตาม

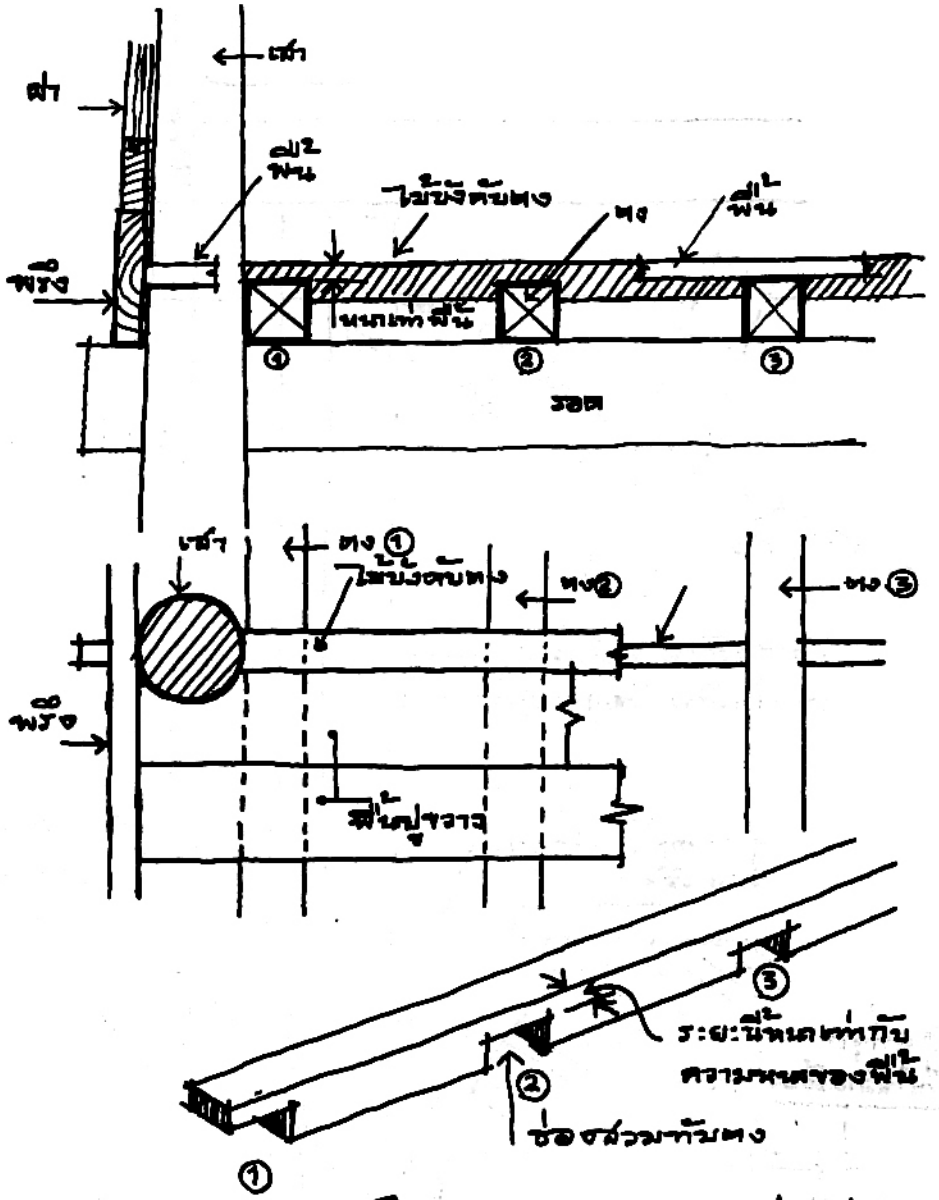

ฝาด้านความยาวหรือด้านแป้นท้ายด้านหนักมากยังพรึง

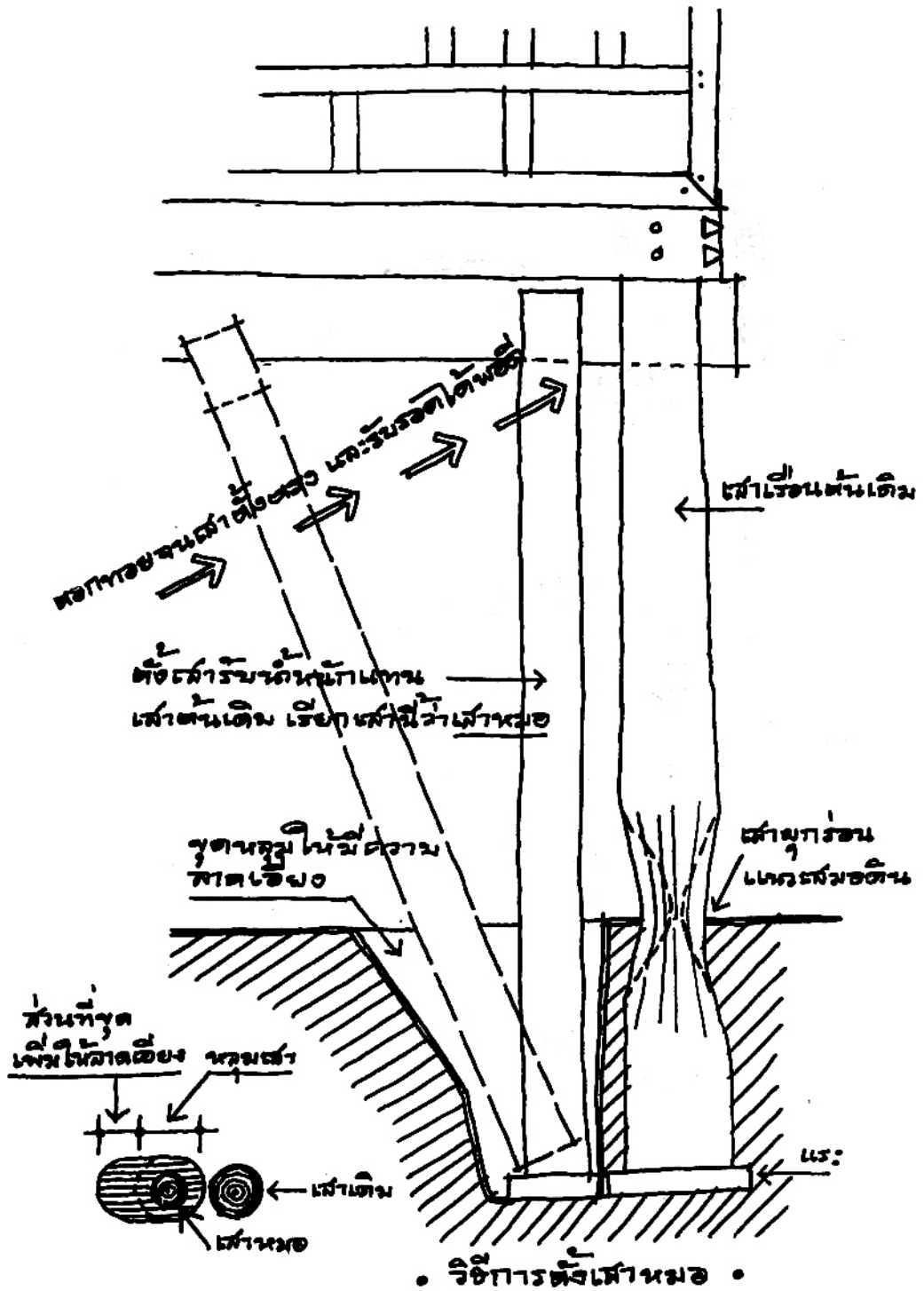
หัวพรึงจะแยกร้าว แม้ว่าพรึงจะวางอยู่บนหัวรอดก็ตาม

ทั้งนี้เพราะว่าฝาด้านยาวมีถึง 3 กระแบะ ทำให้มีน้ำหนัก

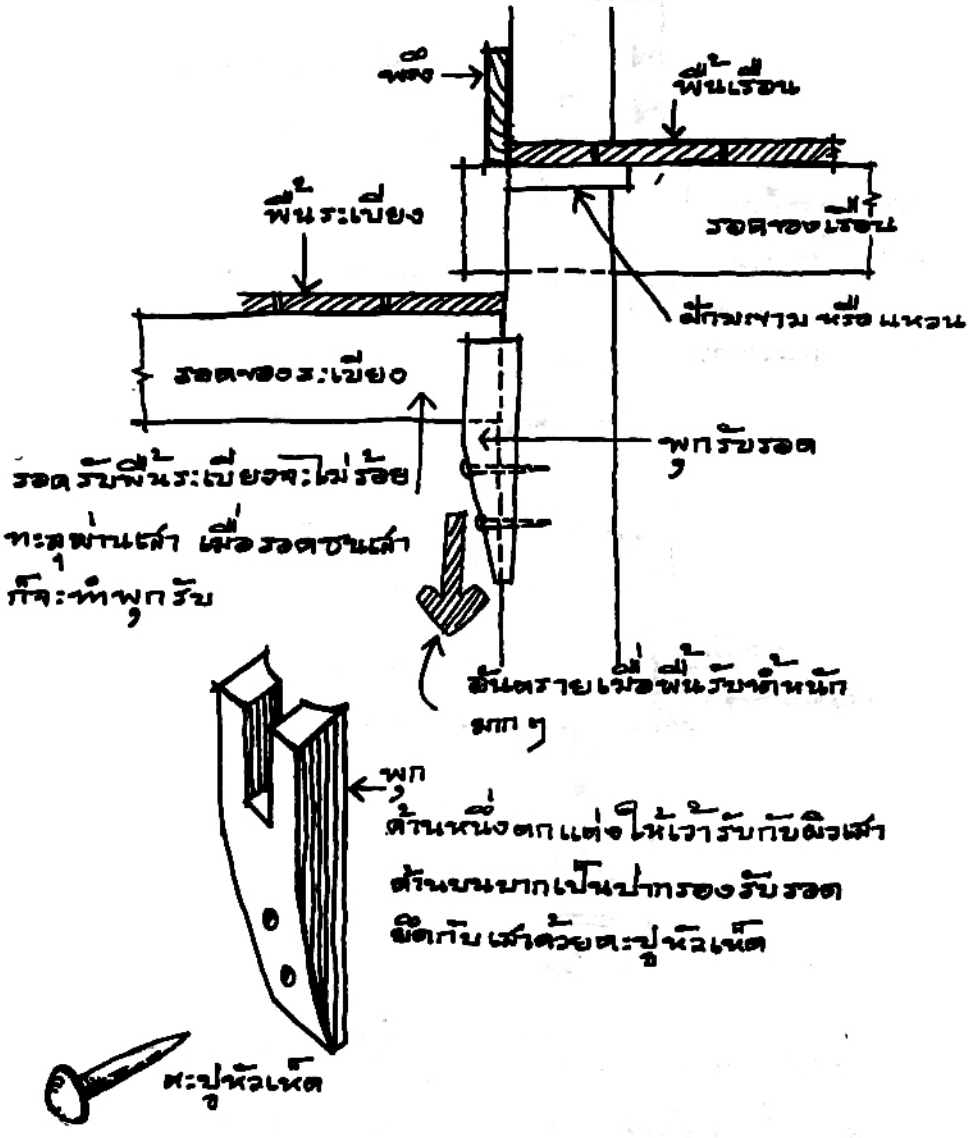
มากกว่าปกติ

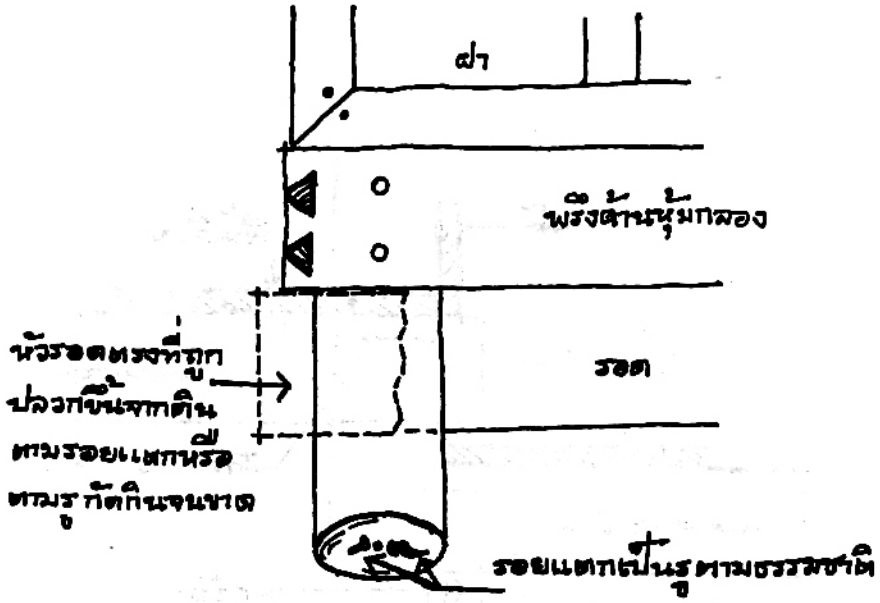

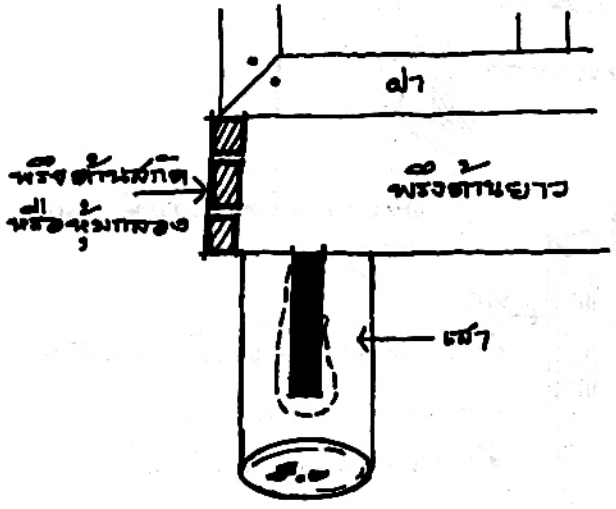
• วิธีใช้ไม้บังดันทงไม่ให้เคลื่อนที่ •

• วิธีการตั้งเสาหมอ •

เสา
พื้นเรือน
พื้นระเบียง
รอดของเรือน
สักหมายาม หรือ แหวน
รอดของระเบียง
พุกรับรอด
รอดรับพื้นระเบียงจะไม่ร้อย
ทะลุผ่านเสา เมื่อรอดชนเสา
ก็จะทำพุกรับ
สันตรายเมื่อพื้นรับน้ำหนัก
มาก ๆ
พุก
ด้านหนึ่งตกแต่งให้เว้ารับกับผิวเสา
ด้านบนมากเป็นปากรองรับรอด
ยึดกับเสาด้วยตะปูหัวเห็ด
ตะปูหัวเห็ด

ตรงตำแหน่งหัวรอดที่สัตว์ดำเนินลุดที่ปลอกกัดกินจนขาด
ส่วนเส้นประคือที่ปลอกกัดกินเสาบริเวณรอบๆ รอด
วิธีแก้ไขก็คือ ตั้งเสาหมอรองรับรอดแบบเดียวกับ
การตั้งเสาหมอกรณีเสาเรือนถูกปลวกจนขาด